ספר

הנהגות אדם

מאת הגאון רבי דוד אופנהיים

עם ספר

הלכות דרך ארץ

וויל מיר האבין זוכה גיוועזן צו זעהן דאס הייליגי ספר הלכות דרך ארץ וואס דרוקן איז פר האנדין זייער פיל הנהגות אונ פיל דינים וואס דער מענטש בדארף זיך איין זייא נוהג זיין אונ דיא אלי הנהגות זעניין גרינג מקיים צו זיין דרום האבין מיר עס מעתיק גיוועזן אויף עברי טייטש כדי דער פראסטיר עולם זאל אויך וויסין די אלי גוטי זאכין וואס זענין טייארער פון גאלד אונ דער זכות פון רבים זאל אונז בייא שטיין מיר זאלן זוכה זיין מיט דס גואל צדק קיין ירושלים צו גיין אמן :

הובא לבית הדפוס ע"י התורני מוה' **אברהם** שפראך נ"י :

Hannoges odam·

Druck Des S· L· Kugel, Lewin Et ComP·

Lemberg, 1862·

הנהגות אדם

א צריך להודות להש"י על מה שברא ואף שיהיה
מכוער לא יספר בגנותה הן בצורת אדם וכל
מה שברא בעולם : ב לא יעקור צומח אלא לצורך ולא
ימית הבעל חי אלא לצורך ויברור להם מיתה יפה בסכין
בדוק כדי לרחם כל מה דאפשר · ג יכתוב ספרים או יקנה
וישאילם : ד ילמוד תורה לכל אדם ודעת להמשיך לבו
לשמים יתן לחבירו עצות הגונית : ה יראה לעשות שלום
בין

א צריך אמענטש בדארף לובין צו הש"י אויף אלמין ווס
ער האט בשאפין אונ אזעלכי זאך וואס אוז נוט
שיין זאל ער נוט דר ציילין אונ אור גנאי סיי ווען ער זעהט
אמענטש ווס ער הט נוט קיין שיינה צורה אודר אנאנדר
זאך זאל ער עס אלץ נוט שענדין ווארום דס אוז דאך אלץ
פון גאטש בשעפניש : ב לא ער זאל נוט אוים רייסון קיין
שום זאך ווס שפרצט סיי בלעטיר וואס וואקסין אויף דער
ערד אודר ווס וואקסין אויף א בוים נאר סיידין אז ער בדרף
פון א רפואה וועגין אודר פון אנדר זאך וועגון אונ זאל
נוט הרגנין קיין שום לעבדיגו זאך נאר סיידון אז ער בדרף
נייטוג : ג יכתוב ער זאל שרייבון אודר קופין ספרים אונ
זאל זיי לייאן צו אנדרו אויך אויף צו לערנון : ד ילמוד
ער זאל צו אוטליכן מענטשין לערנון תורה אונ שכל צוא
ציהין זיין הארץ צו גטש דונשט ווען זיין חבר פרעגט אום
איין עצה זאל ער אום געבין איין רעכטו עצה : ה יראה

ין איש לאשתו ובין איש לחבירו כאהרן וכל הרוצה
רדוף אחר שלום צריך להרחיק מכל הדברים המסבבים
טטה ומריבה : ו ומותר לשנות מפני דרכי שלום ומ״מ
ם יוכל לעשות המצאה שיפיים זה שכנגדו בלא לשנות
זי מדבר שקר תרחק : ז איזה מצוה אשר יעשה יהיה
זהר לשמרו ויהיה זריז ומקדים להביא עצמו לידי טוב
יעשה בזריזות ובשמחה אם מוכיח להבים יראה שיהא נאה
ורש ונאה מקיים ישמע ד״ת ותוכחות מוסר וקול שופר
הלומדים

ר זאל זעהן צו מאכין שלום צווישון מאן אונ ווייב אונ
ווישן איין מענטש מוט זיין חבר אזו וויא אהרן הכהן
לעגט טון אונ אוטלוכר וואס וויל זיין איין רודף שלום
וז ער זוך דער ווייטרן פון זעלכי זכין וואס דר פון קען ארוים
ומין קרוג : ו ומותר אונ מען מעג אמאל זאגין איין
וגין פון שלום וועגון · למשל ווען צוויי מענטשין הבין
וך גקרוגט מעג ער זאגין צו איינם דיין חבר האט מוך
בעטין אוך זאל שלום מאכין צווישין אייך · האטשו ווען
ענר הט אום גאר נוט גבעטן מעג ער אום פארט אזו זאגין
די צו מאכין שלום צווישין זיי אבר אז ער קען זוך בגיין
ו מאכין שלום צווישין זיי אן אליגין טאר ער קיין ליגין
וט זאגין אזו ווי עס שטיט אונ פסוק מדבר שקר תרחק
ון פאלשי רייד צו ריידן זלשטו דיך דר ווייטרן : ז איזה
עלכי מצוה וואס ער הט שון גטאן זל ער גווארנט זיין צו

היטין

הלומדים יוכיחו זה לזה ומה שמוכיחים אותו אל ישוב עד
ג׳ ימים ואחר ג׳ ימים אם יראה להשיב ישוב אם יודע
להוכיח ואינו מוכיח נענש : ח אסור להסתכל בא״א אסור
להסתכל בצלמים אסור להסתכל בראש הגוי׳ : ט לא ישמע
למיסת · י כל שאינו אומר דבר בשם אומרו עובר בלאו :
יא חייב אדם לקום מפני אביו ואמו : יב אם הולך לדרך
ביום יטיל מים וכיוצא בזה ויאמר אחר הברכה תפלת הדרך
ואח״כ בכל הימים שהוא בדרך יאמר תפלת הדרך אחר
יהי רצון דהיינו אחר בא״י גומל חסדים טובים לעמו ישראל
אם שמע ד״ת אפילו שמע כבר דבר זה אל יאמר כבר
שמעתי

הִיטִין תָּמִיד צוּ טָאן זו אוּנ זָאל זַיין אַזְרִיז אוּנ פֶעדְרִין צוּ
בְּרֶענְגוּן זוּךְ אוּיף גוּטְשׁ צוּ טוּן אוּנ זָאל דו מִצְוָה טוּן מוּט
זְרִיזוּת אוּנ מוּט שִׂמְחָה : ח אסור מֶען טָאר נוּט קוּקִין אוּיף
אֵיין אֵשֶׁת אִישׁ אוּנ מֶען טָאר נוּט קוּקִין אוּיף צְלָמִים :
ט לא עֶר זָאל נוּט צוּ הֶערִין קֵיין שׁוּם מֶענְטְשׁ וָואס רֶעט
אוּם אָן אֵיין עֲבֵירָה צוּ טוּן : י כל וֶוען אֵיינֶר זָאגְט אֵיין
דִבְרֵי תּוֹרָה אוּנ דֶר אַנְדֶרֶר וָוס הֶערְט דָס פוּן אוּם זָאגְט דָס
נאך אוּנ זָאגְט נוּט אַז יֶענֶר הָט עֶס גזָגְט אוּז עֶר עוֹבֵר אוּף
אֵיין לָאו : יא חייב אֵיין מֶענְטְשׁ אוּז מְחוּיב אוּף צוּ שְׁטֵיין
פַר זַיין פָאטֶר אוּנ מוּטֶר : יב אם וֶוען עֶר הֶערְט אֵייגֶר זָגְט
אָזוֹ אֵיין ד״ת וָואס עֶר הָט עֶס שׁוֹין גֶהֶערְט זָאל עֶר נוּט זָגִין
אִיךְ הָב עֶס שׁוֹן גִיהֶערְט נָאר עֶר זָאל עֶס נָאךְ אַמָאל הֶערִן :

אונ

שמעתי אלא ישמע ויוסף לשמוע: יג אסור להפסיק באמצע הלימוד בדברים בטלים יזהר מאוד שלא יהיה בעצבון כי מזיק להשגה אם רוצה שיהיה לו השגה יהיי בטהרה ויטבול כדי שיהיה טהיר בכל עת: יד לא יאכל* אצל ע״ה: טו לא יאכל אלא בסעודת מצוה: טז אם יודע שדבריו נשמעים ילמד לאחרים: יז אל יבהל בשום מעשה רק ישים עצה בלבו ויראה את הנולד ואף לדבר מצ׳ה יעשה במתון דהיינו אם ירצה ליתן צדקה לעניים ופגע בו עני לא ימהר ליתן עד שיתבונן איזה עני הגון · יח אם נתמנה פרנס

יג אונ מוטון לערנון טאר מען נוט מפסיק זיין מוט דברים בטלים · יזהר ער זאל זייער גיווארנט זיין ער זאל נוט זיין טרורוג: יד לא ער זאל נוט עסין ביי קיין עם הארץ: טו לא ער זאל נוט עסון אונ דער פרעמד נאר אוף אסעודת מצוה: טז אם אויב ער ווייסט אז זיינו דברים זענון נשמעים זאל ער לערנון צו אנדרו: יז אל ער זאל נוט איילנדיג זיין אונ קיין שום ווערק נאר ער זאל פריר זוך איין עצה האלטן אונ זיין הרץ אויב ער זאל דאס טון אונ זאל פר שטיין וואס פון דער זאך קן ארויס קומן אונ אפילו ווען ער וויל טון אמצוה זאל ער זו אוך טון מוט ישוב הדעת דהיינו ווען ער וויל געבין צדקה צו ארמי לייט אונ ער הט בגעגונט איין ארום מאן זאל ער נוט איילן צו געבן אום ביז ער זאל פר שטיין וועליכר עס אוז איין ערליכר עני זל ער אום בעסיר געבין: יח אם אוב ער אוז אויף גנומן

גווארן

פרנס על הציבור אע״פ שיודע שכל מעשיו באמונה וגם העולם מחזיקים אותו לאיש אמונה אעפ״כ יתן להם חשבון בדקדוק אפי׳ פחות מש״פ : יט כשיראה שיסורים באים עליו יעשה תשובה מיד בפרהסיא : כ לא יתגאה בתורתו ח״ו ולא יתבייש ללמוד מכל אדם ועל דבר שאינו יודע לא יתבייש לשאול אפילו מהקטן ממנו : כא אסור לכעוס ואם כועס ילקה כפי יכולתו ויענה יום אחד את עצמו מלאכול בשר ומלשתות יין גם יטבול גם יעסוק בתורה

גְוָוארוּן פַר אֵיין פַּרְנֵס אִיבֶּר דֶעם צִיבּוּר חָאטְשֶׁי עֶר וֵייסְט אַז אַלֵי זַיינוּ מַעֲשִׂים זֶענִין מוּט אֱמוּנָה דָס הֵייסְט עֶר וֵייסְט אַז עֶר גַנְבַתְ נוּט חַס וְשָׁלוֹם אוּנ דֶער עוֹלָם הַאלְט אוּם אוֹךְ פַר אַיינְעֶרְלִיכֶן מַאן זָאל עֶר זֵיי פָּרְט אָפּ גֶעבּוּן חֶשְׁבּוֹן אוּנ זָאל זֵיי וַייזְן אַז עֶר הָט נוּט גַנְבַתְ אוּנ זָאל מְדַקְדֵק זַיין אוּנ חֶשְׁבּוֹן אַפִילוּ אוּנ זֶעלְכִים וָואס אוּז נָאךְ וֵיינִגֶר וֶוערְט פוּן אַפְּרוּטָה : יט כְּשֶׁיִרְאֶה אַז עֶר זֶעהְט אַז יְסוּרִים קוּמֶן אוֹיף אוּם זָאל עֶר תֵּיכֶף תְּשׁוּבָה טָן בִּפְרֶהֶסְיָא :

כ לא עֶר זָאל זוּךְ נוּט בַּעל גַאוָה הַלְטִין מוּט זַיין תּוֹרָה אוּנ זָאל זוּךְ נוּט שֶׁעמוֹן צוּ לֶערְנִין אַפִילוּ פוּן דֶעם קְלֶענְסְטִין אוּנ אוֹיךְ אַזַךְ וָואס עֶר וֵוייסְט נוּט זָאל עֶר זוּךְ נוּט שֶׁעמוֹן צוּ פְרֶעגִין אַפִילוּ פוּן אַזֶעלְכִין וָואס אוּז נוּט אַזוֹ אַלַמְדָן וִויא עֶר : כא אסור מֶען טָאר נוּט בְּרוֹיכֶן קַיין כַּעַס אוּנ אוֹיבּ אֵייְנֶר הָאט יוֹא גִבְרוֹכְט כַּעַס זָאל עֶר זוּךְ לָאזִין שְׁלָאגִין מַלְקוֹת נָאךְ זַיין כֹּחַ נָאךְ אוּנ זָאל זוּךְ אַלֵיין קַנְסִינִין אֵיין

בתורה : כב לא יקלל א"ע לומר אהא בנידוי או בקללה אם אינו כך ואסור לקלל חרש דהיינו למי שאינו שומע : כג אל יהרהר ביום כדי שלא יבא לידי טומאה בלילה אסור להביא א"ע לידי הרהור : כד יעצים עיניו במה שאין צריך לו ואל יסתכל בא"א ולא בבתולה ולא באלמנה כה אסור להסתכל בבגדי אשה אפילו בבגדים השטוחים בכותל

טָאג נוט צו עֶסִין קֵיין פְלֵייש אונ זָאל זוּך טוּבְלִין אונ זָאל לֶערְנִין תּורה : כב לא אַמֶענְטְשׁ זָאל זוּך אַלֵיין נוט שֶׁעלְטִין דְהַיינוּ עֶר טָאר נוט זָאגִין אוּף זָאל זַיין אונ נידוי אוֹדֶר אונ דוא קללה אוּב עֶס אוּז נוט אַזוֹ וְויא אוּף זָאג אונ דָאס וָואס שְׁטֵייט אונ דֶער תּורה לא תקלל חרש מֶען טָאר נוט שֶׁעלְטוּן קֵיין טוֹבִין מֵיינְט נוט דוא תּורה דַוְוקָא אַטוֹבִין נָאר דו תורה מֵיינְט אויך אַז מֶען טָאר נוט שֶׁעלְטֶן אַמֶענְשֶׁן אוּנְטֶר דוא אוֹגוּן וָואס עֶר הֶערְט דָאךְ נוט וְויא מֶען שֶׁעלְט אוּם : כג אל עֶר זָאל נוט מהרהר זַיין בַּייא טָאג אונ דוא מחשבות פון זנות פוּן וְועגִין עֶר זָאל נוט קוּמִין בַּייא נַאכְט צו דֶער טומאה פון קרי ח"ו : אסור אַמֶענְטְשׁ טָאר זוּךְ נוט בְּרֶענְגִין צו אֵיין שְׁלֶעכְטוּ מחשבה צו טְרַאכְטוּן : כד יעצים עֶר זָאל פַאר מַאכִין זַיינוּ אוֹגוּן נוט צו קוּקִין אוּף אַזַךְ וָואס עֶר בַּדַארְף נוט אונ זָאל נוט קוּקִין אוּף קֵיין אשת איש אונ אוּף קֵיין בתולה אונ נוט אוּף קֵיין אלמנה : כה אסור מֶען טָאר נוט קוּקִין אוּף דוא קְלֵיידֶר פון אֵיין אשה

בכותל : **כו** אסור להסתכל בבהמה חיה ועוף כשנזקקין
זה לזה · **כז** מי שחמ״א בעיניו תקנתו שיוריד דמעות ·
כח אם ראה חכם או זקן עובר לפניו · יקום ויהדרו
כמצותו · **כט** יאטים אזנו משמוע מה שאין צריך לו מדברים
בטלים וממיני הזמר והניגון ומלשון הרע : **ל** יפרוש ידיו
מגזל ואונאה יזכור תמיד שעין רואה ואוזן שומעת וכל
מעשיו

אשה וואָס זֶענְן אוף גְשְׁפְּרֵייט אוף דֶער וַואנְט : כו אסור
מֶען טָאר נוט קוּקִין אוף אֵיין בְּהֵמָה אוֹדֶר אֵיין חַיָה אונ
עוף בְּשעת אַז זַייא זֶענִין נזקק אֵיינְס צום אַנְדֶרְן : כז וֶוער
עֶס הָאט גְזוּנְדוּגְט מוט דוא אוגון אוז זַיין תקנה עֶר זָאל
וֵויינִין פַאר גָאט ב״ה : כח אם וֶוען עֶר זֶעהט אתלמוד חכם
אוֹדֶר אֵיין אַלְטֶן מַאן גֵייט פַאר אום זָאל עֶר אוֹיף שְׁטֵיין
אונ זָאל אום בַּשֵׁיינֶן אַזוֹ וִויא עֶס אוז גְבָּאטֶן גְוואָרִין אונ
דֶער תורה מפני שיבה תקום פַאר אֵיין אַלְטֶן מַאן זָאלְסְטוּ
אוֹיף שְׁטֵיין והדרת פני זקן אוּנג זָאלְסְט בַּשֵׁיינִין דָאס פנים
פון אֵיין אַלְטֶן מַאן : לא יאטום עֶר זָאל פַאר שְׁטָאפּוּן זַיינוּ
אוֶערון פון צוּ הֶערון אַזֶעלְכִים וָואס עֶר בַּדאַרְף נוט דְהַיינוּ
דברים בטלים אונ מִינֵי גְזַאנְג אונ לשון הרע: ל יפרוש עֶר
זָאל אָפּ שַׁיידִין זַיין הַאנְט פון צוּ גַזְלְן אונ פון צוּ נַרִין
זַיין חַבֵר יזכור עֶר זָאל גְדֶענְקוּן אַלוּ צַייט אַז דָאס אויג
זֶעהְט וָואס עֶר טוּט אונ דָאס אוֶער הֶערְט וָואס עֶר רֶעט
כְּלוֹמַר אַז השי״ת זֶעהְט אַלוּ זַיינוּ מעשים אונ הֶערְט אַלוּ
זַיינוּ

מעשיו בספר נכתבים ובודאי לא יחטא · **לא** אם יבא
לידי עבירה או מצוה יחשוב בלבו אולי הקב״ה מנסה אותו
בדבר הזה ואם אעמוד בנסיון אזי יהיה שכרי הרבה מאד
והיה אם יבא מצוה או עבירה לידו יזכיר שהעולם חצי
זכאי וחצי חייב ובמצוה זו הוא מכריע את כל העולם לכף
זכות ומי לא יעשה מצוה אחת להכריע בה את כל העולם
לכף

זַיינוּ רֵייד אוּנ אַלוּ זַיינוּ מַעֲשִׂים זֶענִין פַאר שְׁרִיבּוּן אוֹף
אַיין בּוּךְ אוּנ אַז ער וֶועט דָאס אַלְץ תָּמִיד גִדֶענְקִון וֶועט
עֶר בְּוַדַאַי נוּט זוּנְדִוגוּן ׃ לֹא אם אַז עֶר קוּמְט צוּ אַיין
עבירה אוֹדֶר אַיין מצוה זָאל עֶר טְרַאכְטוּן אוּנ זַיין הַאַרְץ
טָאמֶר פְּרוּבְט מוּךְ גָאט דֶער מוּט צוּא וֶועל אוּךְ אוּבֶּר
שְׁפַּארוּן דֶעם יצה״ר דוּא עבירה נוּט צוּ טוּן אוֹדֶר דוּ מצוה
יוּא צוּ טוּן אוּנ אַז אִיךְ וֶועל בַּשְׁטֵיין אוּנ דֶער פְּרוּב וֶועט
מַיין שְׂכַר זֵייעֶר פּוּל זַיין אוּנ אוּךְ אַז עֶס קוּמְט אוּם צוּ
הַאנְדוּן אַמִצְוָה אוֹדֶר אַעֲבֵירָה זָאל עֶר גִדֶענְקֶן אַז דוּ וֶועלְט
אוּז הַלְבּ זַכַּאי אוּנ הַאלְבּ חַיָּב דָאס הֵייסְט דוּא מֶענְשֶׁן
פוּן דֶער גַאנְצוּר וֶועלְט אוּנ אֵיינֶם הָאבִּין הַאלְבּ מצות אוּנ
הַלְבּ עֲבֵירוֹת אוּנ מוּט דֶער מצוה וָואס עֶר וֶועט דָא טוּן
וֶועלִין שׁוּן דוּא מצות מֶער זַיין אַז עבירות וֶועט דוּ שָׁאל
פוּן דוּא מצות אוּבֶּר וֶועגִין וֶועט דוּא גַאנְצוּ וֶועלְט וֶוערִן
זַכַּאי · אוּנ אַז עֶר וֶועט אַזוֹ גִדֶענְקוּן וֶועט עֶר דוּא מצוה
בְּוַדַאי טוּן וָוארוּם וֶוער וֶועט דֶען נוּט טוּן אַמִצְוָה פוּן וֶועגֶן

דו

לכף זכות וכן בעבירה אם עושה אותה הוא מכריע בה ח"ו את כל העולם כולה לחובה : **לב** יראה שיעשה המצוה בשמחה גדולה ויעשה אותה בחבורה כדי לזכות הרבים וכל מצוה שאין לה דורשים יהדר אחריה לעשותה · **לג** אסור לזרוק דבר מידו בכעס אסיר להרכיב אצבעות ידיו אלו באלו שזה מורה גזירת דין עליו · **לד** אסור להניח ספרים על מטות שישן עליהם וכשמטלטל אותם לא יטלטל אלא בדרך כבוד וצניעות · **לה** אסור ליגע בספרים בידים שאינם נקיות · **לו** יקנה המצוה בדמים יקרים: **לז** אם יבואו לו הרהורים

דוא גַאנְצוּ וֶועלְט זָאל זַכְּאַי בְּלַייבּן דוּרְךְ אוּם אוּנ אוּךְ אַזוֹ זָאל עֶר גְדֶענְקְן אַז אוּךְ וָועל טוּן דוּא עֲבֵירָה וֶועט דָאקְדוּ שָׁאל פוּן דוּא עֲבֵירוֹת פוּן דֶער וֶועלְט אוּבֶּר וֶועגִין וֶועל אוּךְ מַכְּין חַיָּב צוּ דֶער גַנְצֶר וֶועלְט אוּנ אַז עֶר וֶועט אַזוֹ גְדֶענְקְן וֶועט עֶר דוּא עֲבֵירָה בְּוַדְאַי נוּט טוּן : לב יראה עֶר זָאל זֶעהְן צוּ טוּן אֵיין מִצְוָה מוּט גְרוֹיס שמחה אוּנ זָאל זוּא טוּן מוּט נָאךְ מֶענְטְשֶׁן אוּנ אֵיינֶם כְּדֵי מזכה רבים צוּ זַיין · אוּנ אַזוֹ אַמִצְוָה וָואס קֵיינֶר טוּט זוּא נוּט זָאל עֶר נָאךְ זִיכוּן צוּ טוּן זוּא : לג אסור מֶען טָאר נוּט וַוארְפִן אַזַךְ פוּן דוּא הֶענְט מוּט כַּעס : לד אסור מֶען טָאר נוּט לֵייגִין קֵיין ספרים אוּיף אֵיין בֶּעט וָואס מֶען שְׁלָאפְט דְרוּיף אוּנ אַז עֶר נֶעמְט דוּא סְפָרִים זָאל עֶר זַייא נֶעמִין בדרךְ כבוד : לה אסור מֶען טָאר נוּט אָן רִירוּן אוּנ דוּא סְפָרִים מוּט אוּם רֵיינוּ הֶענְט: לו יקנה עֶר זָאל קוּפִין דוּא מִצְוֹת פַאר פוּל גֶעלְט

כלומר

הרהורים יבטלם בר"ת: **לז** בחזרת נשים מן המת אל יבא בדרך שהם באו ואל יסתכל בהם אלא ילך בדרך אחר: **לח** אסור להעביר תער על זקנו · **לט** אסור להסתפר לעכו"ם שניי שהולכים או יושבים חייבים ללמוד תורה · אסור לדבר עם יתום ואלמנה בקושי · **מ** אסור להריח באשת איש המבושמות ואסור להריח בשמים של ע"ז · **מא** מצוה לרוץ לקראת מלכי אומות העולם · **מב** יזהר במשקים מגולים לא ישתה מן הנהרות ומן היאורים ומן האגמים מפני סכנת עלוקה . **מג** לא ישלוף מאגודה לא יהרוג כינה על בגדיו

כְלוֹמַר וֶוען עֶס טְרֶעפוּן זוּךְ אוּם זֶעלְכוּ מִצְוֹת וָואס עֶר בַּדַארְף גִיבִּין פַאר זֵייא פוּל גֶעלְט זָאל עֶר גִיבִּין אוּבּ עֶר פַאר מָאגְט אוּנ זָאל נוּט אַוֶועק לָאזִין דוּא מִצְוָה: לז אוּבּ עֶס קוּמִין אוּם אַרַיין שְׁלֶעכְטוּ מַחֲשָׁבוֹת זָאל עֶר זוּךְ זֶעצִין לֶערְנִין וֶועלִין זֵייא בָּטֵל וֶוערִין: לט שנים וֶוען צְוֵוייא מֶענְשֶׁן זִיצִין אוֹדֶר גֵיין בְּנֶגֶד זֶענִין זֵייא חַיָב צוּ לֶערְנִין תּוֹרָה: מ אסור מֶען טָאר נוּט רֵיידֶן הַרְטִי רֵייד צוּ אֵיין אַלְמָנָה אוּנ צוּ אֵיין יתום : אסור מֶען טָאר נוּט שְׁמֶעקִין דוּ בְּשָׂמִים פוּן דֶר כּו"ם: מא מצוה עֶס אוּז אַיין מִצְוָה צוּ לוֹפִין קֶעגִין דוּא מְלָכִים פוּן דוּא אוּמוֹת הָעוֹלָם: מב יזהר עֶר זָאל גִיוָוארִינְט זַיין נוּט צוּ טְרוּנְקִין זֶעלְכוּ מַשְׁקוֹת וָוס זֶענֶן גִשְׁטַנִין אוֹיף גִדֶעקְט: לא עֶר זָאל נוּט טְרוּנְקִין מוּט דֶעם מוֹיל פוּן דוּ טַייכִין אוּנ פוּן דוּ רִינְשְׁטְקִים פוּן סַכָּנָה וֶועגְן: מג עֶר זָל נוּט אַרוּם שְׁלֶעפִין קֵיין יְרָקוֹת אוֹדֶר אַנְדֶרֵי זַכִין

פוּן

בגדיו לא ישתה מים שאולים ששאל קטן אבל אם שאל גדול מותר ואסור לעבור על מים שופכים : מ אין ממצעין וכו' ואם עשה כן יאמר פסוקי שנפתח באל ומסיים באל או שנפתח בלא ומסיים בלא פירש רשב"ם במסכת פסחים דף ק"א ע"א אל מוציאו ממצרים ונפתח בלא לא איש אל ויכזב ור"ם פי' ונפתח באל אל אלהים ה' הצילני מכל רע ומכל נזק אשר בידך כח וגבורה כי אתה אל ונפתח בלא לא תטשני אלהי ולא תעזבני שמרני כאישון בת עין טרם אקרא תעגני · מה אסיר ללון בבית הקברות · מו אסור לטול צפרניו ולזרק לר"ה אסור למקיז דם לשמש מטתו · מז אסור להרחיץ מן הכותית במרחץ ובכ"מ : מח אסיר לאחוז באמה ולהשתין . מט אם חטא בטיני

רמות

פון דֶעם בּוּנְטִיל וָוס אִיז צִיהוּף גְבוּנְדֶן אוּנ עֶסִין : לא עֶר זָל נוּט הַרְגֶנֶן קֵיין כִּינָה אוּף זַיינוּ קְלֵיידֶר : לא עֶר זָל נוּט טְרוּנְקֶן קֵיין גְלוּגֶני וַוסִיר וָואס אֶקְלֵייגֶר הָט זַיי גִילוּגְן . אוֹבֶּר וֶוען אַגְרוֹסֶר הָט זַיי גְלוּגִין מֶעג עֶר זַיי יוֹא טְרוּנְקִין אוּנ מֶן טָאר נוּט גֵיין אוּף אוּיס גְגָסְנֵי וַוסִיר דָס הֵייסְט אוּף דֶעם אוֹרְט ווִיא מֶן הָט אַפָּמֶעגִיצִי אוּיס גְגָסִין : מה אסור מֶען טאר נוּט גֶעכְטִיגֶן אוּף אֵיין בֵּית הַקְבָרוֹת : מו אסור מֶען טָאר נוּט אָפּ שְׁנַיידֶן דוּ נֶעגִל אוּנ זַיי וַורְפוּן אוּנ רְשׁוּת הָרַבִּים אַרַיין מז אסור מֶן טָאר זוּךְ נוּט וַואשִׁין פוּן אַגוֹיָה אוּנ בֵית המרחץ אוֹדֶר אוּף וָוס פַר אֵיין אוֹרְט עֶס אוּז : מח מֶען טָאר נוּט הַלְטִין בַּייא דֶעם בְּרִית קוֹדֶשׁ אוּנ מַשְׁתִּין זַיין : מט אם אוּב

עֶר

רמות יהא דכא ושח עינים · **נ** אם חטא בתאות המלבוש ילבוש שק ואפר וכן כל מה שחטא באחד מאיבריו יעשה באבר זה תשובה : **נא** אסור לשחוק בקוביא אסור לישבע כל ימי חייו אפי׳ שבועה קלה שאין בה הזכרות השם כגון שנשבע בחיי ראשו או נשבע בשולחן הזה ואפילו נשבע באמת · **נב** אסור לישבע כגון לומר ולישבע באות אמת גם

ער האט גזונדוגט מוט דעם וואס ער האט גיהאט הויכי אויגן דס הייסט ער הט אלץ גקוקט ווס יענר הט מער פון אום אונ דרום הט ער גיגלוסט צו פול געלד אונ גוטץ אודר ער אוז גוועזן איין בעל גאוה זאל ער זיין נידרוג אונ צוא שטוסין פר איטליכן אונ זאל אראפ ביינגן דו אויגין דאס הייסט ער זל שון נוט קוקון אוף פול געלט אונ גוטש : נ אם אוב ער האט גזונדגט ווס ער הט גיגלוסט צו מלבושים זאל ער אן קליידן איין זק אונ זל לייגן אש אויף דם קפ אונ אזו אויך מוט ווס פר איין אבר ער הט גזונדגט זל ער מוט דעם זעלבונגן אבר טאן תשובה : נא אסור מען טאר ניט שפילין אונ נוערפול אודר אין קארטין : נב׳ אסור אמענטש טאר נוט שווערין ווייל ער לעבט אפילו אגרונגי שבועה ווס ער דר מנט נוט גטש נאמין אונ דער שבועה דהיינו ער שווערט מיין קפ זל מור אזו לעבין אז דם ווס איך זאג אוז אמת אודר ער שוועערט ווי דם אוז איין טוש אז אוך זאג אמת אונ אפילו צו שווערין אוף אמת טאר

ער

הנהגות אדם

גם אסור להושיט ידו לישבע בזקנו ולא בחיי נפשו ואסור לישבע בחלק עוה"ב ועכ"ז יזהיר את אשתו ובני ביתו רק מותר לומר בלא נדר ובלא שבועה בהרמת קול · נג כשנדב נדבה בכ"ה בציבור יאמר בלי נדר ·

ער אויך נוט שווערן אונ מען טאר נוט אוים שטרעקן דוא הענט צו דר בארד ביי אור צו שווערן אונ מען טר נוט שווערן ביי זיין לעבן אונ נוט ביי עולם הבא · אונ אויף דם זאל ער זיין ווייב אונ קונדר אונ זיין הויז גזונד אויך מזהיר זיין נאר אז ער וויל עפים נעמון אויף זוך מעג ער זאגין אוך נעם עס אויף מור בלי נדר ובלי שבעה דאס אוז טייטש אן נדר אונ אן שבועה : נג כשנדב אז ער אוז עפים מנדר ומנדב אונ שול צוויישין לייט זל ער אויך זאגין בלי נדר :

הלכות דרך ארץ

א ירגיל אדם להיות ביישן כי הבושה מביא לידי יראת חטא : ב ירחיק אדם את עצמו ממדת אכזריות בר

א ירגיל איין מענטש זאל זוך גיוויינין ער זאל זיין איין ביישן ווארום דו בושה ברענגט דער צו מען זל מורא הבין איין עבירה צו טואן : ב ירחיק אמענש זאל זוך דר ווייטרין פון דער מדה פון איין אכזר צו זיין חס ושלום

בר מינן : ג יקבל את כל אדם בסבר פנים יפות ·
ד הידור מצוה שיהיה שמח בעשייתה ונוטל שכר על
עשייתה בשמחה יותר ממצוה גופה · ה יזהר ממחשבות
רעות ותקינם עיין לעיל · ו ידאג אם יראה עצמו השקט
וצדיקים בצער ויסורין · ז ז' דחיות יש שבועות שקר אחד
דוחה ק' זכיות חלול השם אחד דוחה ק' תפלות ביזוי תורה
אחד
וְשָׁלוֹם : ג יקבל ער זָל אִיטְלוּכֶן מֶענְשִׁין שֵׁיין צוּ נֶעמִין :
ד הידור ער זָאל בְּשֵׁיינוּן דוּ מִצְוָה דָס הֵייסְט ער זָאל זוּךְ
פְרֵייאֶן דֶער מוּט וָוס ער טוּט דוּ מִצְוָה אוּנ אוּף דֶר שִׂמְחָה
וָוס ער הָאט בְּשַׁעַת אַז ער טוּט דוּ מִצְוָה וָועט ער מַיין
שְׂכַר נֶעמִין אֵייֶדר פַר דֶער מִצְוָה אַלֵיין : ה יזהר ער זָאל
גְוָורְנְט זַיין פוּנ שְׁלֶעכְטֵי מַחֲשָׁבוֹת צוּ טְרַכְטִין : ו ידאג אַז
ער זֶעהְט דוּ צַדִּיקִים הָאבִין יְסוּרִים אוּנ צַעַר אוּנ ער זִיצְט
בְּשַׁלְוָה זָאל ער זוּךְ זָארְגוּן דְרוּף דֶען טָמִיר בַּצָלְט מֶען אוּם
אוּיף דֶער וֶועלְט דֶעם שְׂכַר פַר זַיינוּ מִצְוֹת : ז שבעה זוּבִּין
זַכִּין זֶענוּן פַר הַנְדִין וָוס זַיי שְׁטוּסִין אַוֶועק גוּטְץ : א אַפַלְשֵׁי
שְׁבוּעָה שְׁטוּסְט אַוֶועק הוּנְדֶרְט זָכִיוֹת וָוס ער הָט : ב אֵיין
חִילּוּל הַשֵּׁם שְׁטוּסְט אַוֶועק הוּנֶדְרְט תְּפִלּוֹת דָס הֵייסְט
מֶען אוּז נוּט מְקַבֵּל הוּנְדֶרְט תְּפִלּוֹת פוּן דֶעם וָוס אוּז אֵיין
מָאל מְחַלֵל הַשֵּׁם : ג אַז אֵיינֶר אוּז אֵיינְמָאל מְבַזֶּה דוּ תּוֹרָה שְׁטוּסְט
עֶס אַוֶועק הוּנְדֶרְט שְׂמָחוֹת וָוס זֶענִן גִיוֶועְן בְּשֶׁעֶרְט אוּיף
אוּם צוּ קוּמִן : ד אַז אֵיינֶר רֶעט אֵיין מָאל נִבּוּל פֶּה שְׁטוּסְט

אחד דוחה ק׳ שמחות ניבול פה אחד דוחה ק׳ הבטחנת גזילה אחד דוחה ק׳ ברכות מחלוקת אחד דוחה ק׳ פרנסות לשון הרע אחד דוחה ק׳ תשובות · ח ירדוף לעשות שלום בין איש לאשתו ויזכה למדת החסד מדתו של אהרן הכהן : ט לא יסתכל בפני אשה כלל חוץ מאשתו כי הוא עון ופגם גדול חס ושלום · י מצוה להסתכל לשמים תמיד ומועיל תמיד להשגה וליראה · יא מי שרואה זקן או חכם עובר לפניו מצוה יעיקום ואפי׳ אם הוא רחוק מקום

כדי

עס אַוועק הונדערט הַבְטָחוֹת ׃ה איין גְזֵלָה ווָס איינר טוט שְׁטוֹסְט אַוועק פון אוּם הונדרט בְּרָכוֹת ׃ו איין מַחֲלוֹקֶת שְׁטוֹסְט אַוועק פון אוּם הונדרט פַּרְנָסוֹת ׃ ז איין לָשׁוֹן הָרָע ווָס איינר רעט שְׁטוֹסְט אַוועק פון אוּם הונדרט תְּשׁוּבוֹת דָאס הייסט מען נעמט בייא אוּם נוט אָן דְרוּבֶּר הונדרט תְּשׁוּבוֹת ווָאס ער האט גיטָן ׃ ח ירדוף ער זָאל נָאךְ יָגִין צוּ מַאכִן שָׁלוֹם צְווִישִׁין איין מַאן אוּנ ווייבּ דוּרךְ דעם ווערט ער זוֹכֶה זיין צוּ דר מִדָה פוּן חֶסֶד ווָס זי אוז גוועזן דו מִדָה פוּן אהרן הכהן ׃ ט לא ער זָאל נוט קוּקִין אוֹיף קיין שוּם אִשָׁה חוּץ פוּן זיין ווייבּ ווָארוּם דָם אוז אַגְרוֹסִי עֲבֵירָה ׃ י מצוה עס אוז אַמִצְוָה צוּ קוּקִן תָּמִיד צוּם הִימֶל צוּ אוּנ דָאס העלפט תָּמִיד צוּ הַשָׂגָה אוּנ צוּ יִרְאָה ׃ יא מי ווער עס זעהט איין אַלְטִין מַאן אודר איין תַּלְמִיד חָכָם גייט איבּר פַר אוּם אוז איין מִצְוָה ער זָאל אוֹיף שְׁטֵיין ווען אֶפִילוּ ער

גייט

כדי לקיים מצות עמידת הזקן · יב יתרחק מלשמוע קול אשה משוררת כי קול באשה ערוה · יג חטא הוא להוציא דבר שאינו צריך בפיו כי דיבור הוי"ה וקול אדנ"י לכך יחשוב תחלה במה שרוצה לדבר וצריך שיהיה פיו ולבו שלם ואז מקדש הפה כביכול השכינה הנקרא פה : יד כשם שהלצנות עבירה גדולה כך מצוה גדולה להתלוצץ מרשעי' וממנהגי רשעים · טו מותר להחניף לנ' לאשתו מפני דרכי

ג׳ייט ווייט פון אום בדארף ער פרט אויף צו שטיין כדי מקיים צו זיין דו מצוה, פון אויף צו שטיין פאר איין אלטון מאן : יב יתרחק ער זאל זיך דר ווייטירון פון צוא הערון דם קול פון איין אשה ווס זונגט : יג חטא עס איז איין עבירה צו ריידן מוט זיין מויל אזו אזך ווס ער דארף נוט דרום אז ער וויל עפוס ריידן זאל ער פרווי זוך אובר טראכטון אויב ער דארף עס ריידון אונ זיין מויל מוט דעם הרץ זאל גלייך זיין דאס ער זאל נוט ריידון מוט זיין מויל אונ דאס הרץ זאל אנדרס מיינין : יד כשם אזו וואול ווי עס איז איין גרוסי עבירה צו שפעטון אים זיין מענש אזו איז איין גרוסי מצוה צו שפעטון אוים ו רשעים אונ פון דו מנהגים ווס דו רשעים זענון זוך והג : טו מותר מען מעג חנפינון צו דריי מענשין צו זיין ייב פון שלום וועגון אונ צו זיין רבי כדי ער זאל אום ערנון תורה, אונ צו זיין חבר ווס לערינט מוט אום כדי

הלכות דרך ארץ

דרכי שלום לרבו כדי שילמדנו תורה ולחבירו כדי שילמדו תורה וישמעו דבריו וגם לתלמידו * טז מי שחייב לחבירו מנה יפייס לו שימתין לו ולא לדחותו בכזבים יום יום בלך ושוב · יז לקיים ודובר אמת בלבבו כרב ספרא · יח יזהר

שׂרא

עֶר זָאל וֶועלין לֶערְנֶען אונ זָאל צוּ הֶערוֹן זַיינוּ רֵייד אוּנ צוּ זַיין תַּלְמִיד מֶעגֶער אוֹיךְ הַנְפְנִין כְּדֵי עֶר זָל אוּם פָאלְגוּן טז מי וֶוען אֵיינֶר אִיז שׁוּלְדוּג זַיין חַבֶר גֶעלְט אוּנ הָט אוּנ נוּט אָפּ צוּ גֶבוּן זָאל עֶר אוּם בֶּעטִין עֶר זָל אוּם וַוארְטוּן אוּנ נוּט מדחה זיין מוּט לִיגֶן טָאג אוֹיף טָג צוּ זָגִין אִיךְ וֶועל דוּר בַּאלְד גֶעבּוּן אוֹדֶר מָרְגִין אוּנ אַז עֶס קוּמְט דֶער אַנְדֶרֶר טָג אוּ עֶר אוּם וַוייטֶר מַדְחֶה זָאל עֶר אַזוֹ נוּט טוּן : יז לקיים מְקַיֵים צוּ זַיין עֶר זָאל רֵיידוּן אמת אוּנ הָאֶרֶץ. אַזוֹ וִוי רב ספרא רב ספרא אִיז אֵיין מָל גִינַנְגִוּן פוּן דֶער שְׁטָאט אַרוֹיס אוּ אֵיין תלמיד חכם אִיז גִינַנְגִוּן אוּנ שְׁטָאט אַרַיין הָאבּוּן זֵי זוּךְ אֵיינְס עֶס אַנְדֶרִי בַּגֶעגִינְט הָט דֶער תּלמיד חכם גִימֵיינְט אַז רב ספרא אִיז אַרוֹיס גִינַנְגִוּן אַקֶעגִוּן אוּם הָט דֶער תּלמיד חכם גִיזָגְט צוּ רב ספרא וָוס הָסְטוּ דוּךְ בַּדַרְפְּ מַטְרִיחַ זַיין צוּ גֵיין קֶעגְוּן מוּר אַזוֹ וַוייט הָט אוּם רב ספר גִיעֶנְפֶרְט אוּךְ גֵיי גָאר נוּט קֶעגוּן דוּר גָאר אוּךְ גֵיי פוּן וֶוענְגוּן מַיין בַּדֶערְפְנִישׁ הָט אֵיין תּנא גִיזָגְט צוּ רב ספרא דוּא הָסְט דֶעךְ אוּם מְבַיֵּישׁ גִיוֶועזְן הָט רב ספרא גִיזָאגְט אַז אוּךְ זָאל גִיוֶועזְן שְׁווַייגוּן וָולְט דָאךְ אוּם גִירַאכְט או

שלא לחתום השטר אם לא שיקרא מקודם מה שכתוב בו לפני המלוה והלוה : יט לעולם יודה על האמת ולא יבוש אף מקטן שבקטנים · כ מצוה רבה לדון את חבירו לכף זכות אף אם יהיה דבר נוטה יותר לכף חובה ואפילו ודאי לכף חובה תכריעהו לכף זכות כי הדן את חברו לכף זכות דנין אותו בשמים לכף זכות · כא בכל דבקות הפעולה
יאמר
בון מודה אז אוך בון אֶקעגון אום גנגגון וָולט אוך נוט מַקיים גיוָוען ודובר אמת בלבבו : יח יזהר עֶר זָאל גיוָורנְט זיין עֶר זָל נוט הַתְמנִין קיין שטר בוז עֶר לייעֶנְט פְרִיר נוט אובֶר וָוס אונ דעם שְׁטֵייט אונ דָם זָאל זַיין אונ דו אוגון פַר דֶעם מַלְוֶה אונ לוֶה וָורום טָמור הָט מֶען דָרָט אַריין גְשְׁטֶעלְט מֶער גֶעלְט אודֶר וֵויינִיגֶר אֵיידֶר עֶר הָט גילוגין : יט לעוֹלם אֵייבּוג זָאל אַמֶענְטְשׁ מוֹדֶה זַיין אוֹיף דֶם אמת אפילו צום קְלֶענְסְטוּן אונ זָל זוּךְ נוּט שֶׁעמוּן : כ מצוה עֶס אוּז אַגְרוֹסִי מצוה זַיין חָבֶר דַן צוּ זַיין לכף זְכות דָם אוּז וֶוען אֵיינֶר טוּט עֶפּוּס אַךְ אוּנ מֶען קֶען זָגִין זַיין מַחֲשָׁבָה אוּז דֶער מוּט גוּט גִיוֶועין אוּנ מֶען קֶען זָגִין פַרקֶערְט אוֹךְ זָל עֶר אוּם דַן זַיין בְּעסוּר צוּ גוּטוּןאוּנ וֶוען אפילוּ דוּ זַאךְ נֵייגְט מֶער אוֹיף חוֹבָה דָם הֵייסְט עֶר וֵוייסְט פַר גְוִוים אַז עֶר הָט דְרוּנוּן אַשְׁלֶעכְטוּ מַחֲשָׁבָה גִיהַאט זָלְסְטוּ עֶספּרָט דַן זַיין לְכַף זְכוּת וָורוּם דֶר וָוס אוּז דַן זַיין חָבֶר לְכַף זְכוּת אוּז מֶען אוּם אוֹיף דֶעם הִימֶל אוֹיךְ דַן לְכַף

זכות

יאמר על כל דבר אי"ה וכן אם הרויח דבר יאמר הרווחתי
בע"ה · כב מי שיודע בשורה טובה לחבירו יבשרנו במהירות
כי מצוה גדולה היא כי זה למשיב נפש לו ממש וכן מי
שמספר בשבחו של חבירו בבנים או בממון יברכנו שלא
ישלוט בו עין הרע וכן יזהיר לבר ישראל שיודע לו מכשול
וכל שכן להלוות לעני בשעת דוחקו : כג ידרוש בשלום
כל
זכות : כא בכל אונ אלי זאכון ווס דער מענש וויל טון
זאל ער אלץ זגין אויך וועל עס טון אם ירצה השם אז גאט
וועט וועלין אונ אזו אויך אז ער הט עפוס מרויח גיוועזט מוט גטס
הולף : כב מי ווען איינר ווייסט איין גוטה בשורה צו זגין
צו זיין חבר זאל ער אום געך זגין ווארום דס אוז א גרושי
מצוה דען ער דער קוויקט אום זיין נפש אונ אזו אויך
דר ווס דער צײלט דעם שבח פון זיין חבר סיי ווס ער אוז
אשיינר מענטש אודר ווס ער גוט פול צדקה מוט זיין
געלט זל ער עם בענשין אז עס זאל אן אום נוט שולט
זיין עין הרע כלומר ער זאל אזו זאגין דר אוז אן איין
הרע זייער אשיינר מענש אונ אזו אויך אז ער ווייסט ווי
ארום איינר קען נכשל ווערון זאל ער אום מזהיר זיין טוא
גוט אזו - אונ אזו ווארום דו וועסט דרונין נכשל
ווערון אונ מכל שכן אז מען זאל לייאון צו איין ארום
מאן דערנמאלט אז עס אוז אום איין נוט : כג
ידרוש ער זאל פארשטן אונ דעם שלום פון
אומלוכן מענשן אפילו איין שלום פון זיינו פיינד :

כל אדם אפילו בשלום שונאו · **כד** ידאג תמיד אולי מקצר בעבודת השם יתברך · **כה** יקבע יום אחד בחודש לעיין בחשבונו אם יראה שהפס״ד יצמצם בהוצאותיו ואם הרויח יתן שבח להשם יתברך וירבה בצדקה ומדת חס״דים לעשות פינקס חשבון הצדקה שלו ומעשר ממעותיו ובאי״ז מקום פזרן : **כו** השתיקה מבטל הכעס וקול נמוך יעזור מאוד בעת המחלוקת לשתק הכעס : **כז** לא יראה בפני הכועס

כד ידאג ער זאל תמיד זארגון טאמר קורצט ער אונ גאטס דונסט דאס הייסט טאמר דונט ער נוט גאט וועדלוג ער דארף : כה יקבע ער זאל זוך קובע זיין איין טאג אונ אוטלוכן חודש אובר צוא חשבונין זיין פאר מעגון אז ער זעהט ער האט אן גיוורון זאל ער מצמצם זיין אונ אז ער האט מרוח גיוועון זאל ער אפ געבון איין לוב צוא השם יתברך אונ זאל מערון צו געבון צדקה · אונ דוא מדה פון חסידים אוז צוא מכין זוך איין פונקס אונ זאל דארט אויף שרייבון וויא פול צדקה ער גוט אונ וויא פול מעשר ער גוט פון זיין געלט אונ אויף וואס ער האט דאס מעשר אוועק געגעבון : כו השתיקה דאס שווייגון אוז מבטל כעס אונ אז איינר גיוויינט זוך שטול צוא ריידון העלפט דאס זייער בשעת מחלוקת מבטל צו זיין דעב כעס : כז לא בשעת אז ער רעט מוט אזעלכון וואס צערונט זאל ער נוט קוקון אונ זיין פנים ארין אונ

הכועס בעת דברו עמו ומי שקולו נמוך ומרבה בשתיקה נעשה מרכבה לשכינה · **כח** מי שצריך להטיל כעס יראי כמו כועס ובאמת אינו כועס כי הכעס גורם שלא יודה על האמת ולא יכנע לבבו הערל · **כט** יזהר מאוד מכל דבר הנוגע לחילול השם דעל תלת מילי ישראל בגלות כו׳ · **ל** יזהר מקלות ראש ח״ו כי מקלות יבא לחמורות : **לא** יזהר

דער וואס רעט שטול אונ מערט צוא שווייגון ~~שלא~~ דעם האט גאט לוב : כח מי דער וואס דארף זוך ביישרון אוף איינם זאל ער וויזון גלייך וויא ער אוז אונ כעס אבר ער זאל נוט זיין אונ כעס ווארום דער וואס ברויכט כעס אוז דאס אום גורם אז ער זאל נוט מודה זיין אוף דעם אמת אונ זיין פאר שטאפט הארץ זאל נוט אונטר טעניג ווערון : כט יזהר ער זאל זייער גיווארנט זיין פון אלו זאכון וואס קען דער פון ארויס קומן איין חילול השם חס ושלום ווארום אובר דרייא זאכון זענון דוא ישראל אונ גלות אונ איינס פון זייא אוז אובר חילול השם : ל יזהר ער זאל גיווארנט זיין פון צוא גיין בקלות ראש חס ושלום ווארום פון דעם קען ער קומן עובר צוא זיין דוא הארבע עבירות : לא יזהר ער זאל גיווארנט זיין פון ערלוך צוא האלטון איין רשע דאס הייסט ער זאל אום נוט ערלון האלטון ווארום עס שטייט אונ פסוק (כי מנעך יי מכבוד בלק האט גזאגט צו בלעם דען גאט האט דוך פאר מוטו

פון

שלא לכבד שום רשע שנאי׳ כי מנאץ ה׳ מכבוד׳ **לב** לא יתן שלום לרשע דכתיב אין שלום אמר ה׳ לרשעים וכו׳ : **לג** קודם שיעשה שום מצוה ידקדק שלא הא מציה הבאה בעבירה כי אז טוב לו שלא לעשותה : **לד** השירות של חשק וניבול פה מפריד הנשמה מצרור החיים ח״ו ויעובר על עשה ודברת בם וכו׳ **לה** לא ימלא שחיק פיו ומכ״ש

פון כָּבוֹד : לב ער זאל נוט געבון קיין שָׁלוֹם צוא איין רָשָׁע ווארום עס שטייט אונ פָּסוּק אין שָׁלוֹם אמר ה׳ לרשעים גָאט הָאט גוזָאגְט אַז צוא דוא רְשָׁעִים ווֶעט נוט זיין קיין פְרוּד : לג קוֹדם איידֶר עֶר טוט דוא מִצְוָה זָאל עֶר קְלֶערְן אוב פון דֶער מִצְוָה ווֶעט נוט אַרוֹיס קוֹמֶן דֶער נָאךְ איין עֲבֵירָה וָוארום אַז עֶס ווֶעט יוֹא אַרוֹיס קוֹמוֹן חַס וְשָׁלוֹם איין עֲבֵירָה דֶער פון אוז בֶּעסֶר עֶר זָאל זוא גָאר נוט טוּן : לד השירות דָאס גוזאנג וָואס אֵיינֶר זונְגְט מחְמַת חֵשֶׁק אונ נִיבּוּל פֶּה דָאס צוא שייד דוא נְשָׁמָה חַס וְשָׁלוֹם פון צְרוֹר הַחַיִּים אונ אוז עוֹבֵר אוֹיף אַיין עֲשֵׂה ווָארוּם עֶס שְׁטֵייט אונ דֶער תּוֹרָה ודברת בם אונ דוא זָאלְסְט ריידון אונ דִבְרֵי תוֹרָה אונ נוט דְבָרִים בְּטֵלִים אונ מִכָּל שֶׁכֵּן נִיבּוּל פֶּה : לה לא אַמֶענְטְשׁ זָאל נוט לַאכוּן מוּט דֶם פולון מוֹיל אונ מִכָּל שֶׁכֵּן עֶר זָאל נוט הֶערוּן קיין שׁוּם גוזַאנְג אונ כְּלֵי זֶמֶר פון דֶעם טָאג אָן אַז דָאס בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אוז חָרוּב גִיוָוארוּן נָאר אוֹיף אַסְעוּדַת מִצְוָה מֶעג מֶען יוֹא

הערן

ומכ"ש שלא לשמוע זמר מיום שחרב בית המקדש. **לן** אס"ר לשמוח בתקלת חבירו או במיעוט ידיעתו בעבודת השי"ת כי כל ישראל ערבים זה בזה · **לז** איסור גדול לצחוק בקארטין ובלאקש וכדומה כי בשעת הצחוק אינו מכוין ביראת השם וכ"ש מי שישחוק בטיולים אוי להם למי שציחקין
במי
הערן איין גוזאנג אודר כלי זמר: **לו** אסור מען טאר זוך נוט פרייאון מוט דער תקלה פון זיין חבר אודר מוט דעם וואס זיין חבר ווייסט ווייניג וויא גאט צו דונון ווארום אלו ישראל זענון ערבים איינס פר דעם אנדרן: **לז** איסור עס איז אגרויסי עבירה צו שפילין אונ קרטון אודר אונ דריידול אודר אונ פארונע ווארום בשעת אז ער שפולט האט ער דך נוט אונ זון גאטס פארכט אונ מכל שכן אז איינר שפולט אונ גאלן אונ און אנדרו פר שייטו זאכין אינ טוט מיין נוט נאר גייט שפאצורון דער פאר געסט גאר אן גאט · אונ דאס איז אלץ אז מען שפולט אוי געלט אבר אז איינר שפילט נאך אונ געלט איז ער עובר חוץ דוא זאכין נאך אויך אנדרו עבירות: א דאס געלט וואס מען גווינט איז גזילה: ב עס קומט אויך צוא פאלשו שבועות: ג עס קומט דער פון אויך ארויס גניבות: ד עס קומט צו כעס: ה עס קומט צו מחלוקת: ו שנאת חנם: ז ניבול פה אונ דברים בטלים אונ אויך אנדרו עבירות דרום ווער עס איז בכלל ישראל זאל נוט שפולן אוי ווייי צו דעם ווער

במי שהזהיר בעבודת ה׳ שגירמין ד׳ רעות : **א** שמתלוצץ וכתיב כי דבר ה׳ בזה הכרת כו׳ · **ב** אולי ימנע הצדיק מצדקתו : **ג** אנשים רכים שלא ניסו עדיין ללכת בדרכי ה׳ ימנעו מתוך הצחוק : **ד** דומה ללסטים דעומד בפרשת דרכים וקוצץ רגלי המביאין דורון למלך · **לז** שלא לביא את עצמו לידי חשד והרחק מהכיעור ומהדומה לו : **לח**

לא
עס שפעט אוים פרומי לייט וואס דונן גאט ברוך הוא דען זייא זענון גורם פונף שלעכטו זאכון : א ער שפעט אוים גאטס דנסט אונ עס שטייט אונ פסוק ווער עס אוז מבזה גאטס רייד מוז חלילה פאר שנטון ווערון ב טאמר וועט דר פרומר מאן אויף הערין גוט זיין וייל מען שפעט אוים אום : ג אזעלכי לייט ווס הייבין ערשט אן גאט צו דינין וועלין אויף הערין וייל מען שפעט אוים זיי : ד דר ווס שפעט אוים לייט ווס וילון גאט דינין אוז גלייך צו איינם ווס ער שטעלט זוך אונ מיטין וועג אונ האקט אפ דוא פוס פון מענשין וואס ווילין ברענגין דעם מלך איין מתנה בכן זאל מען זייער נזהר זיין חלילה אוס קיין פרומן מאן נוט צוא שפעטין : לז שלא ער זאל זוך נוט ברענגין אז מען זאל איהם חושד זיין אויף איין עבירה למשל ער זאל נוט אריין גיין מוט איין אשה אליין אונ אשטוב ארין חמשי ער הט גאר נוט אונ זין קיין עבירה צו טון וועלין איהם אבר לייט חושד זיין · אונ זאל זוך דער ווייטרין פון מאיסה זכין אונ

לא יסתכל בצלם אדם רשע: לט השנאה הוא עון גדול לא תשנא גם מהרכילות יזהר רחמנא ליצלן · מ אסור לגלו' סוד אם לא שאומר לו בפירוש אמור · מא אסור לספר בגנותו של חבירו אפילו אמת כי בשקר נקרא מוציא שם רע. מב אסור לומר שתקו מפלוני איני רוצה לספר בגנותו כי גם זה הוי אבק לשון הרע קשה מכולם מדת הנרגן הוא מי שדרכו להתלוצץ ולומר פלוני דבר זה הלשון כך כיון

פון וָוס עֶס אוּז גְלֵייךְ דֶר צוּ: לח לא עֶר זָאל נִיט קוּקִין אוּן דֶער צוּרָה פוּן אֵיין רָשָׁע: לט הַשִׂנאה דוּ שִׂנְאָה אוּז אֵיין גְרוֹסִי עֲבֵירָה דְרוּם זָאל עֶר קֵיינֶם נִיט פַיינְט הָבִּין אוּנ זָאל זוּךְ הוּטִין פוּן רְכִילוּת צוּ זָגִין אוֹדֶר צוּ הֶערִין רְכִילוּת: מ אסור עֶר טָאר נִיט אַנְפְּלֶעקִין קֵיין סוֹד פוּן זַיין חָבֵר גָאר סֵיידֶן אַז עֶר זָאגְט אִיהְם בְּפֵירוּשׁ דוּ מֶעגְסְט עֶס זָאגִין: מא אסור מֶען טָאר נִיט דֶער צֵיילִין אוּנ דֶעם שַׁאנְד פוּן זַיין חַבֵר וֶוען דָס אוּז אַפִילוּ אֱמֶת · וָורוּם אַז עֶסאוּז לוּגִין וֶוערְט עֶר אָן גִירוּפִין אֵיין מוֹצִיא שֵׁם רע אוּז דָאס אַגַאנְץ הַרְבּוּ עֲבֵירָה אוּז דָאךְ אַפְּשִׁיטָא אַז מֶען טָאר גָאר נִיט אַפִילוּ וֶוען עֶס אוּז אֶמֶת טָאר מֶען אוֹיךְ נִיט: מב אסור אַמֶענְשׁ טָאר נִיט זָאגִין אוּךְ וֶועל שְׁוַוייגִין אוּךְ וֶועל נִיט דֶר צֵיילוּן פוּן דֶעם גְנַאי פוּן דֶם אוּנ דֶעם מֶענְשִׁין דֶען דָס אוּז אוֹיךְ אָבָק לָשׁוֹן הָרָע · אוּנ דָס עֶרְגֶשְׁטִי פוּן אַלוּמִין אוּז דוּ מִדָה פוּן אַקְרִיגֶר וָוס זַיין שְׁטֵייגִיר אוּז תָּמִיד צוּ שְׁפֶּטִין אוּנ אִיבֶּר צוּ לייגין

כיון לביישני וכדומה ועל זה נאמר ונרגן מפריד אלוף כי אוהבו נהפך לשונאו · מג הפוגם פיו בדברי נבלה מטמאין אותו ויביא לידי שכבת זרע לבטלה ואפי׳ גזר דין של שבעים שנה נהפך עליו לרעה ח״ו · מד אסור לדבר עם אשתו על עיסקי תשמיש כי יבא לידי הרהור ויחטיא ברית קודש להוציא שכבת זרע וגדול עונו מנשוא ונידון במיתת עולמות ואין תפלתו נשמעת ארבעים יום ואין נשמתו עילה

לייגין דעם אנדרנש ווערטור אונ צו זאגין דער אונ דר הט מוט זיינו רייר זוך מכווין גיוועזן מוך מבייש צו זיין · דער ווס הט דו מדה אונ זוך אוז דער ערגסטר פון אלו אונ אויף אזעלכין שטייט אונ פסוק ונרגן מפריד אלוף אונ דר קריגר צו שייד פון זוך דעם הער פון דער וועלט דאס אוז הש״י דען זיין לוב הביר ווערט פר קערט צו זיין איהם איין פיינד מג הפוגם דער ווס רעט ניבול פה אוז מען איהם מטמא אונ וועט קומן דורך דעם צו אוים ציהן שכבת זרע לבטלה רחמנא ליצלן אונ אפילו אזו איין גזירה וואס מען הט אויף איהם גוזר גיוועזן שוין פון זובציג יאר צו גוטן ווערט עס איהם פר קערט אויף ביזון ח״ו : מד אסור מען טאר נוט ריידון מוט זיין וייב אויף דו עסקים פון תשמיש ווארום דורך דעם וועט ער קומון צו איין הרהור אונ וועט מאכין זונדיגון דעם ברית קודש צו אוים ציהן זרע לבטלה אונ זיין עבירה אוז גרויס פון צו פר טראגין. אונ זיין תפלה ווערט נוט

עולה למעלה ובהיכל נוגה ששה מלאכים עם רמ״ה כתות מנדין אותו : **מה** לא יוציא דבר מגונה מפיו אפי׳ שם הצואה בלשון לעז בכלל זה : **מו** לא יכנה שם רע לחבירו להתבייש ממנו שיורד לגיהנם ואינו עולה · **מז** ירחיק מאונאה ח״ו ומאונאת דברים ביותר ומאונאת אשתו וכן לא יקלל אשתו כי היא פלג גופא והוא הדין לכל אדם כי הוא חלק אלוה נמצא שמקלל אלהים ח״ו : **מח** יזהר

צו גיהערט פֶערְצִיג טֶענ אונ זַיין נְשָׁמָה גֵייט נוט אוֹיף דֶם הוּמֶל אַרוּיף אונ אין דֶם הֵיכָל נוגה זֶענֶן זֶעקְס מַלְאָכִים מוט צְוֵויי הוּנְדֶרְט אונ פִינִיף אונ פֶערְצִיג כִּתּוֹת זֶענִין אִיהֶם ח״ו מְנַדֶה : מה לא עֶר זָאל נוט אַרוּם צִיהִין קַיין מְאִיסָה זַאךְ אוּים זַיין מויל אונ אֲפִילוּ דֶעם נָמִין פון צוֹאָה זָאל עֶר נוט זָאגִין וִוי מֶען עֶס רוּפְט אוֹיף טֵייטְשׁ : מו לא עֶר זָאל נוט גֶעבִין זַיין חַבֶר קַיין צוּ נָמִין וָואס עֶר זָאל מְבוּיָשׁ וֶוערִין וָוארוּם דֶר וָוס טוּט אַזוֹ דֶר נִידֶרְט אונ גֵהִינָם אַרַיין אונ גֵייט נוט אַרוּיף : מז ירחיק עֶר זָאל זוּךְ דֶר וַוייטֶרִין פוּן צוּ נִרִין אֵיינֶם חַס וְשָׁלוֹם אונ צוּם מֵיינְסְטִין זָאל עֶר גִיוָורִינְט זַיין פוּן צוּ נַרִין מוּט רֵייד אונ פוּן צוּ נִרִין זַיין וַוייבּ אונ אַזוֹ אוֹךְ עֶר זָאל נוּט שֶׁעלְטְן זַיין וַוייבּ וָוארוּם זוּ אִיז דֶעךְ גִינוּמִין גִיוָוארִין פוּן זַיין לַייבּ שֶׁעלְט עֶר דֶעךְ זוּךְ אַלֵיין אונ אַזוֹ אוֹךְ זָאל מֶען נוּט שֶׁעלְטְון צוּא קַיין שׁוּם מֶענְשִׁין וָוארוּם דוּא נְשָׁמָה אִיז דֶעךְ גִינוּמִין גִיוָוארִין פוּן גָאט שֶׁעלְט עֶר דָאךְ

גאט

יזהר ליתן שלום לעני כי כל שלא נתן שלום לעני נקרא גזלן דכתיב גזילת העני בבתיכם : מט לא יסתכל בבהמה ועופות בשעה שנזקקים זה לזה : נ אסור להסתכל בציור עכו"ם ח"ו : נא אסור להסתכל בכל דבר המביא לידי שמחה מיום שחרב בהמ"ק : נב אסור להתגדל זכר ונקבה בביתו שלא יבא לידי הרהור על ידיהן : נג אסור לשחוק בשמעו זילותא דתלמיד חכם ומי לנו גדול מרבי אליעזר ברבי שמעון במסכת בבא מציעא : נד לא יהנה מריח עכו"ם ומריח

גאט חס ושלום : מח יזהר ער זאל גיוואוינט זיין צו געבין שלום צו איין ארום מאן וורום דער ווס גוט נוט קיין שלום צו איין ארום מאן ווערט אן גרופין גזלן : מט לא ער זאל נוט קוקין אוף קיין חיה אודר אויף איין עוף בשעת אז זיי זענין זוך מזוויג דער זכר מוט דר נקבה : נ אסור מען טאר נוט קוקין און דם גישטלט פון דר כו"ם חס ושלום : נא אסור זונט דם בית המקדש אוז חרוב גיוורין טאר מען נוט קוקין אויף אזעלכי זאך וואס ברענגט צו שמחה : נב אסור מען טאר נוט מגדל זיין איין זכר אונ איין נקבה פון עופות ביי זוך אונ שטוב פון וועגין ער זאל נוט קומין דורך זיי צו איין הרהור זנות חס ושלום : נג אסור מען טאר זוך נוט פרייאן אודר לאבין אז מען הערט דעם ביזש ווס אין תלמוד חכם הט גיהאט : נד לא מען טאר נוט קיין הנאה האבין פון דעם ריח פון כו"ם אודר פון דעם ריח טריפה עסין אודר פון די קליידר פון איין עם הארץ ווארום דס וועט איהם דר

וועקון

ומריח מאכלות אסורות ומבגדי עם הארץ כי מעורר לעצמו תאוה רעה: נה לא ידבר בפני מי שגדול ממנו בחכמה ובמנין · נו לא יהיה נבהל להשיב שנא' משיב דבר טרם ישמע וכו' · נז ולא יבוש מלומר על מה שלא שמע לא שמעתי: נח יתרחק מליצנות אפילו על דבר קל שבקלים כי אינו רואה פני שכינה ח"ו כי אין לו הנאה במה שיתליצץ לכן עונשו גדול · נט יתרחק מלעמוד במקום המטונפת ובמקום המזיקין · ס ירחק מבתי עכו"ם מבית תפלתם ומבתי

ווּעקוּן צוּ אַשְׁלֶעכְטִיר תַּאֲוָה: נה לא ער זָאל נוּט רֵיידִין דָס הֵייסְט ער-זָאל נוּט פַּסְקִינֵן קֵיין שְׁאֵלָה אוֹדֶר אַנְדֶרן דברי תּוֹרה רֵיידִין פַר אַזֶעלְכִין וָוס אִיז מֶער לַמְדוּן פוּן אִיהְם: נו לא אַז אֵיינֶר פְּרֶעגְט אִיהְם עֶפִּיס זָאל ער נוּט זַיין אֵיילוּנְדוּג צוּ עֶנְפְרִין נָאר ער זָאל זוּך פְרִיר מְיַשֵׁב זַיין וָוס צוּ עֶנְפְרִין: נז ולא אוּנ אוֹיף אַזוֹ אַזְך פוּן דברי תּוֹרה וָואס ער הָאט נִיט גִיהֶערְט זָאל ער זוּך נוּט שֶׁעמִין צוּ זָאגוּן אוּך הָב עֶס נוּט גִיהֶערְט: נח יתרחק ער זָאל זוּך דֶר וַוייטֶרוּן פוּן לֵיצָנוּת אַפִּילוּ פוּן גָאר אַקְלֵיינִי לֵיצָנוּת זָאל ער זוּך אוֹיך דֶר וַוייטְרִין וָוארוּם דֶער וָואס שְׁפֶּעט דֶער זֶעהְט נוּט חס ושלום דוּא שׁכינה וָוארוּם ווייל ער הָט דָאךְ קֵיין הֲנָאָה נוּט דֶער פוּן וָוס ער שְׁפֶּעט הֵייסְט דָס דָאךְ נוּט קֵיין תַּאֲוָה אוּנ ער טוּט עֶס פְּרָט דְרוּם אִיז זַיין עוֹנֶשׁ זַייעֶר גְרוֹיס: נט יתרחק ער זָאל זוּך דֶר וַוייטֶרוּן פוּן אַמִיאוּס אוֹרְט אוּנ פוּן אַזוֹ אֵיין אוֹרְט וָואס דְרוּנִין זֶענְן שְׁכִיחַ דוּ מַזִיקִין: ס ירחק ער זָאל

ומבתי ערכאות שלהם · סא יתרחק מזונה ומארבע אמותיה שלא יסתכל בה ויבוא במחשבתו שום הרהור : סב יתרחק ממכשפים וקוסמים : סג לא יהיה בעל מריבה וקטטה עם בני ביתו כי זה מביא להיות קטטה בין איש לאשתו והמריבה בתוך ביתו של היולדת גורם סכנה לולד וכן בבית חתן וכלה גורם רעה ח״ו : סד לא יהיה מלוכלך בידיו ובבגדיו כי הוא הקליפה הנקרא טינוף וטינופת · סה יגביר תמיד יד ימין על יד שמאל · סו יזהר שלא לשלב אצבעות הימין

זוך דֶר וַויטֶרִין צו גֵיין אונ דו גוישי הַייזֶר אונ פונ זַייעֶר תְפִלות אונ פון זַייעֶרו סונְדות : סא יתרחק עֶר זָאל זוך דֶר וַויטֶרון פונ אֵיין זונָה אונ פון צו שְׁטֵיין און אורו פור אֵיילִין כְּדֵי עֶר זָל נוט קוקון אויף אור דֶען עֶר וועֶט ח״ו קומֶן צו אֵיין הִרְהור : סב יתרחק עֶר זָאל זוך דֶר וַוייטֶרִין פון דו כְשׁוף מַכִירִם : סג לא עֶר זָל נוט זַיין קַיין קְרִיגֶר צו קְרוגון זוך תָמִיד מוט זַיין הויז גְזונְד וָורום דָס בְרֶענְגְט אַרַיין אֵיין קְרוג צְווישִׁין מַאן אונ וַוייבּ אונ אַז עֶס אוז אַקְרוג אונ דֶער שְׁטוּב ווִי אַיולְדות אוז אוז דָס אֵיין סַכָנָה פַר דֶעם קונְד ווָס אוז גִיבָּאִרין גִיוָוארִין אונ אַזוֹ אַייך דו קְרִיג ווָס אוז אונ דֶעם הויז ווִי חתן וכלה זֶענון אוז דָאס גורֶם שְׁלֶעכְץ חס ושלום : סד לא עֶס זָאל גוט זַיין אֵיין גִירֶעכְט דו הֶענְט אודֶר דוא קְלֵיידֶר פון דֶעם מֶענְשִׁין וָוארום דו קליפה וָוערְט אָן גִירופִין טִינוף אונ טִינופות : סו יזהר עֶר זָאל

גוואריגט

הימין בשמאלית כי מורה גזר דין לרעה רחמנא ליצלן : סז לא יוציא מעיו דבר שהוא כנגד השטן · סח לא יזכור אלם שם סמא״ל ולילית בביתו ובפרט בלילה ואפי׳ בלשון לעז כגון טייביא״ל או דייאבו״ל · סט יזהר מאוד שלא יזרוק שום דבר מידו בחמתו כי הוא תקרובת לעכו״ם ולי׳ הזוהר שאמרו הקליפות עכו״ם דא קורבנא דאקריב ליד׳ פלניה וכו׳ : ע שלא יקלל אדם את עצמי כי הרבה מלאכים

גיוואָרינט זיין נוט אַריין צו טון דו פונגור פון דר רעכטר אונ דר לונקר הָנט אַריין וואָרום דורך דעם קען אויך איהם נגזר ווערין שלעכץ חס ושלום : סז לא ער זָל נוט אויס ציהין פון זיין מויל אַזו אַזך וָס אוז דר ווידר דעם שָׂטן : סח : לא ער זָל נוט דער מאנון דָס וורט סמא״ל אודר לילית נאר ער זאָל זגין דר ס״ם אונ בפרט ביי נאכט זאָל ער זייער נמין בוודאי נוט דער מנין אונ אפילו אויף טייטש דהיינו טייבול אודר דייבול זאָל ער אויך נוט דער מאנון : סט יזהר ער זאָל זייער. גיוורונט זיין נוט צו וורפון פון דו הענט קיין שום זאַך מחמת כעס וואָרום דאס אוז איין קרבן צוא דער כו״ם אונ דער זוהר שרייבט שאמרו הקליפות אַז דו קליפות זאָגון אויף דעם וָס וואַרפט יוא אַזך מחמת כעס דא קורבנא דאקריב ליה פלניא דָס אוז דר קרבן וָס דער אונ דר הָט מקריב גיוועזן צו דר עכו״ם : ע שלא אַמענטש זאָל זוך זעלבסט נוט שעלטון וואָרו

מלאכים שעונין אמן על קללה זו ומעלין אותו למעלה לנחש עליון ועיין פרשת פנחס בזוהר · **עא** לא יפחיד לקטן לאמר כלב קחהו או חתול כי הקליפות נקראו כלב וחתול כל שמייהו להרע · **עב** לא יקרא לחבירו שטן כי נעשה מרכבה לשטן · **עג** אוי למי שעושה מצוה בשביל שיכבדוהו בני אדם · **עד** אין לך דבר שעומד בפני התשובה אלא החניפה שאין גוערין לרשעים וסיברין שהותר׳ הרצועה · **עה** לא יקלל חבירו בשם אפי׳ בלע״ז ח״ו ·

לא
עֶס אִיז פַר הַאנְדרוּן פוּל מַלאכים וָוס עֶנְפֶרוּן אמֵן אוֹיף דֶר קללה : עא לא עֶר זָאל נוּט שְׁרֶעקוּן צוּא אֵיין קְלֵיין קוּנְד צוּ זָאגוּן אֵיין הוּנְט אוֹדֶר אֵיין קַץ רוּפְט אוֹהְם וָוארוּם עֶס אִיז פַר הַאנְדרוּן זֶעלְכוּ קליפוֹת וָוס וֶוערוּן גֶרוּפְן הוּנְט אוּנ קֶעץ : עב לא עֶר זָאל נוּט רוּפְן צוּ זַיין חַבֶר שטן : עג אוֹי וֶויי צוּ דֶעם וָוס טוּט אמצוה פוּן וֶועגוּן לַייט זָאלוּן אוֹם כָּבוֹד אָן טוּן : עד אִין עֶס אִיז נוּט פַר הַאנְדרוּן קֵיין שׁוּם זַאךְ וָואס זָאל שְׁטֵיין קֶעגוּן דֶער תְשׁוּבָה חוּץ פוּן חנופה כְּלוֹמַר אַז עֶר טוּט תְשׁוּבָה אִיז מֶען אִיהְם מוֹחֵל כָּל עֲבֵירוֹת נָאר דִי עבירה פוּן חנוּפה אִיז מֶען נוּט מוֹחֵל וָוארוּם וַוייל זֵיי חַנְפֶנִין דוּ רְשָׁעִים אוּנ אַז דוּ רשעים טוּאָן עֲבֵירוֹת שְׁרַייאָן זֵיי נוּט אָן אוֹיף זֵיי מֵיינִין דוּא רשעים אַז עֶס אִיז גָאר מוּתָּר צוּ טוּן עבירות : עה לא עֶר זָאל נוּט שֶׁעלְטוּן צוּם חַבֶר מוּט דֶעם נָאמוּן פוּן הַשֵׁם יִתְבָּרַךְ אוּנ אֲפִילוּ מוּט דֶעם

ען לא יפתח פיו לשטן חס ושלום · עז ירחק משקר וידבר באמת כי מאריכין לו ימיו : עח השומע מזכיר שם שמים לבטלה ראוי לנדותו ויתירהו דאם לא כן הוא הוא עצמו בנידוי · עט לא יושיט ידו לזקנו לישבע כי שבועה חמורה היא כאלו נשבע בי״ג ת״ד · פ לא ישבע אפילו במלת אמת כי הוא חותמו של הקב״ה ולא ישבע בחיי אביו ואמו כי

נָאמוּן ווָס מֶען רוּפְט הַשׁ״י אוּיף טַייטְשׁ דְהַיְינוּ ווָאס מֶען רוּפְט הַשׁ״י גָאט דָאס אוּז אוּיף טַייטְשׁ זָאל עֶר אוֹיךְ נוּט שֶׁעלְטוּן לְמָשָׁל מֶען טָאר נוּט זָאגוּן צוּ אֵיינֶם גָאט זָל דוּךְ שְׁטְרָאפוּן אוֹדֶר שְׁלָאגוּן אוֹדֶר נָאךְ אַזֶעלְכִי גְלַייכוּן קללות : עו לֹא עֶר זָאל נוּט עֶפְנוּן זַיין מוֹיל צוּם שָׂטָן חס ושלום דְהַיְינוּ עֶר זָאל נוּט זָאגוּן אוּךְ בּוּן אַגְרוֹסֶר בַּעל עבירה בּוּן אוּךְ ווֶערְט אוּךְ זָאל גִישְׁטְרָאפְט ווֶערוּן נָאךְ מוּט מֶער יִסוּרִים וְויא אוּךְ הָאבּ ווָארוּם דֶער שָׂטָן ווֶערְט דוּרְךְ דֶעם גוּפָא אוּיף אוּהם מְקַטְרֵג זַיין : עז ירחק עֶר זָאל זוּךְ דֶער וַויישֶׁרוּן פוּן לוּגִינְט אוּנ זָאל זוּךְ בַּהֶעפְטִין צוּ אֶמֶת אוּנ דוּרְךְ דֶעם ווֶעט מֶען אִיהְם דֶער לֶענְגֶרִין זַיינִי יָאר : עח השומע ווֶען עֶר הֶערְט דֶער אַנְדֶרֶר דֶער מַאנְט אוּם זוּסְט דֶעם נָמִין פוּן הַוָיָה גְהֶער עֶר אִיהְם מְנַדֶה זַיין אוּנ אוּם תֵּיכֶף אַרוֹיס נֶעמוּן פוּן דֶער נִידוּי · עט לא עֶר זָאל נוּט אוּים שְׁטְרֶעקִין זַיין הַנְט צוּ דֶער בָּארד אוּנ שְׁווֶערוּן בַּיי אוּר ווָרוּם דָאס אוּז אֵיין הַרְבִּי שְׁבוּעָה זַייעֶר : פ לא עֶר זאל

כי עבירה גדולה הוא וכן אחר מותם לא ישבע ולא יאמר כה
אזכה לחיי עולם הבא ולא בחיי נפשו כי נפש חלק אלוה
ממעל וכאלו נשבע בשמו ועליו נאמר אשר לא נשא
לשוא נפשו : **פא** לא ישליך חשבון ישן מחשבונותיו כי
פעמים יתברר ע״י חשבון ישן כמה דברים וכן ראוי לכתוב
כל דבר גדול או קטן למען לא יחשיד כשרים ח״ו. שמעתי
מגדולי
ז״ל נוט שְׁוֶוערוןאַפִּילוּ בַּיי דֶעם וָורְט אֶמֶת וָורוןדָסוָורט אֶמֶת
אִיז דוּ חֲתִימָה פוּן גָאט בָּרוּךְ הוּא אונ אויךְ זָאל עֶר נוט
שְׁוֶוערִין אִין דֶעם לֶעבּוּן פוּן זַיין פָּאטוּר אונ מוּטֶר אונ זָל
נוט שְׁוֶוערִין אונ נוט זָגוּן אוךְ זָאל אַזוֹ זוֹכֶה זַיין צוּ עוֹלָם
הַבָּא אַז דָאס וָואס אוךְ זָאג אוּז אֶמֶת אונ זָאל נוט שְׁוֶוערִין
בַּייא זַיין נְשָׁמָה וָוארוּם עֶס אוּז גְלַייךְ וִויא עֶר שְׁוֶוערְט
בַּיי דֶעם נָמִין פוּן גָאט בָּרוּךְ הוּא : פא לא עֶר זָאל נוט
אַוֶועק וַורְפִין קֵיין אַלְטוּן חֶשְׁבּוֹן פוּן זַיינוּ חֶשְׁבּוֹנוֹת חָטְשׁוּ
עֶר דַרְף אוּם שׁוֹין נִישְׁט וָוארוּם אַמָאל וֶוערְט דוּרְךְ אֵיין
אַלְטוּן חֶשְׁבּוֹן אוּים גִיקְלֶערְט פוּל זַכִין אונ אַזוֹ אויךְ גִיהֶער
מֶען אוּיף צוּ שְׁרַייבּוּן אַלִי זַכִין ווָס עֶר גוּט אֵיינֶם אוֹדֶר
וָוס עֶר נֶעמְט בַּייא אֵיינֶם סַיי אַגְרוֹסִי זַאךְ אוֹדֶר אַפִּילוּ
אַקְלֵיינִי זַאךְ פוּן וֶועגוּן עֶר זָאל נוט קוּמִין צוּ חוֹשֵׁד זַיין
עֶרְלִיכִי לַייט חַס וְשָׁלוֹם דָס הֵייסְט וָורוּם טָמוּר וֶועט עָר
פַר גֶעסוּן אַז עֶר הָט בַּיי אוּם גִינוּמִין אוֹדֶר עֶר וֶועט פַאר
גֶעסוּן אַז יֶענֶר הָט אִיהְם אָפּ גִיצָאלְט וֶועט עֶר חוֹשֵׁד זַיין
דעם

מגדולי הדור שראו לחמיו של הגאון מוהר"ר אברהם שעפטיל
שהיה מלוה על משכנות ולפעמים היו מחזירין לו את
המעות אחר יום אחד מ"מ היה כותב ההלואה ומוחק שלא
ישכח אח"כ זמן הפרעון ויזכור ההלואה ויבוא לידי קטטה
ומריבה ח"ו עם חבירו: **פב** לא יצא מבושם בשיק ולא במנעלים
מטולאים
דעם אנדערן אז ער מנט אום זוסט אודר אז ער וויל אום
נוט אפ געבון · אונ גרוסי תלמידי חכמים האבין דער ציילט
אז זיי האבון גיזעהן צום שווער פון הגאון ר' אברהם
שעפטיל ווס ער פלעגט אנטלייאין צו אנדרו געלט אויף
משכנות אונ אמאל פלעגט זוך טרעפון אז מען פלעגט
אום אונ אטג ארום אפ געבון דם געלט דהיינו אז יענר
הט עס נוט בדרפט פלעגט ער פון דעסט וועגון אן שרייבון
אז ער הט דעם אונ דעם גלוגין געלט אונ הט עס פר מעקט
ווארום ער הט מורא גיהאט טמור וועט ער גידענקון אז
ער הט אום גילוגין אונ וועט פר געסון אז יענר הט אום
גיצאלט וועט ער יענם נאך אמאל מנין אונ אז ייענר וועט
זגין אוך האב דור שוין גיצלט וועט ער קומן צו קרוגין זוך
מוט זיין חבר דרום הט ער דו הלוואה אן גושריבין אונ פר
מעקט אוז דם אסימן אז ער הט אום שוין גיצאלט: **פב** לא
ער זל נוט ארוים גיין אויף דעם מרק אז ער אוז אן
גיטרונקין אונ נוט אונ גילטוטי שוך אונ זל נוט געניצין אודר
גרעבצין פר זיין חבר נאר ער זאל זוך אוועק קערון אונ

מטולאים ולא יגהק בפני חבירו : פג לא יקשט במלבושי' נאים אלא בשבת ויו"ט שאז ם שטת גם השכינה מלבושי' של חול מרגלות ולובשת בגדי שבת ומטעם זה ראוי להרחיק מכל תעניגים בחול : פד ענין הכעס כבר האריכו חז"ל שהוא כאלו עיבד עכו"ם ותורתו משתכחת ומוסיף טפשות ורוח הטומאה שורה עליו רחמנא ליצלן העונש לכעס תיקן חבירי מהרמ"ק חצי כסף לצדקה וילקה ויום אחד לא ישתה יין ולא יאכל בשר וגם טבילה אחת להמשיך הנשמה שנית ומהרמ"ק אומר שיעסוק בסידות התורה : פה עין

דֶער ־זייט : פג לא ֶער זָאל זוך נוט צִיהְרִין מוט שֵׁיינו הגאוה קְלֵיידֶר נָאר אוּם שַׁבָּת אוּנ אוּם יוֹם טוֹב אוּנ אוֹיךְ גִיהֶער מֶען זוךְ מַרְחִיק צוּ זַיין אוּנ דֶער וָואכִין פוּן אַלִירְלֵייא תַּעֲנוּגִים : פד ענין דֶעם עִנְיָן פוּן כַּעַס הָבִּין שׁוֹין אוּנְזְרִי חכמים ז"ל דָער פוּן פוּל גִישְׁטֶעלְט אַז ֶער אִיז גְלֵייךְ ווִי ֶער דִינְט עכו"ם אוּנ זַיין תּוֹרָה וֶוערְט פַר גֶעסִין אוּנ וֶוערְט גִמֶערְט מוּט נַארִישְׁקַייט אוּנ דֶר רוּחַ הַטוּמְאָה רוּאֶט אוֹיף אִיהְם ר"ל גָאט זָאל אוּנְז מַצִיל זַיין דֶער פוּן ׳ אוּנ ר׳ מֹשֶׁה קָארְדוֹוְרָא הָט מְתַקֵן גִיוֶועזִין אַז אַמֶענְטְשׁ זָאל זוךְ מַאכִין אֵיין עוֹנֶשׁ דָם הֵייסְט אוּטְלִיכֶר מֶענְטְשׁ זָאל זוךְ מַאכִין אֵיין נֶדֶר אַז וֶוען ֶער וֶועט בְּרוֹיכִין כַּעַס זָאל ֶער גֶעבִין אַהַלְבִּין גוּלְדֶן אוּנ צְדָקָה אַרַיין אוּנ זָאל זוךְ לָאזִין מַלְקוֹת שְׁלָאגִין אוּנ אֵיין טָאג זָאל ֶער נִישְׁט ֶעסִין ־קַיין פְלֵייש אוּנ נוּשְׁט טְרוּנְקִן ־קַיין ־וויין אוּנ זָאל זוךְ טוּבְלִין : פה עוֹן דו זוּגד

פון

הגאוה ידוע לכל גודל עונשו שהוא נ"כ כעיבד עכו"ם וכאלו בא על כל עריות ואין עפרו ננער ח"ו · **פו** תקנה גדולה לקנות לו רב וחבר לזרזו ביראת שמים תמיד · **פז** מדת חסידות לקנוס עצמו בשום דבר אם יעבור על מנהג טוב שהיה נוהג ומכ"ש אם עבר עבירה ח"ו . **פח** אם מינוך פרנס על הציבור לא תטיל אימה יתירה עליהם : **פט** חלילה לך לפרוש מן הצבור מחמת דיחקם ותעניתם כי

פון גַאֲוָה ווייסט אוטְלִיכֶר דֶעם עוֹנֶש דֶער פון דֶעֶן אַז אֵיינֶר (אינו) הַאלְט זִיךְ בַּעַל גַאֲוָה אוז עֶר גְלַייךְ ווִי עֶר דִינְט עכו"ם אונ גְלַייךְ ווִי עֶר לִיגְט מִיט אַלִי עֲרָיוֹת אונ שְׁטֵייט נִישְׁט אוֹיף קַיין תְּחִיַּית הַמֵּתִים : פו תקנה עֶס אִיז אַגְרוֹסִי תַּקָּנָה אַז אַמֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ קוֹפִין אֵיין רַבִּי אוֹדֶער אֵיין חָבֵר דָם מֵיינְט מֶען עֶר זָאל זַיי צָאלִין דֶער פַר אַז זַיי זָאלִין אִיהְם מְזָרֵז זַיין תָּמִיד אונ גָאטְס פָּרְכְט : פז מדת עֶס אִיז אֵיין פְּרוּמִי מִדָּה אַז אַמֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ אַלֵיין קַנְסִין אַז עֶר אִיז עוֹבֵר אוֹיף אֵיין גוּטִין מִנְהָג וָוָס עֶר פְּלֶעגְט זִיךְ נוֹהֵג צוּ זַיין אונ מִכָּל שֶׁכֵּן אַז עֶר אִיז עוֹבֵר ח"ו אֵיין עבירה גִיהֶער עֶר זִיךְ בְּוַודַּאי צוּ קַנְסִינִין אִין אֵיין זַאךְ דְהַיְינוּ עֶר זָאל דוּ וָואךְ קַיין פְלֵיישׁ נִישְׁט עֶסִין אוֹדֶער אַנְדֶרִי זַאכִין זֶעלְכִי גְלַייכִין : פח אם ווֶען מֶען הָט דִיךְ גִימַאכְט פַ״ אֵיין פַּרְנָס אִיבֶּר דֶעם צִבּוּר זָאלְסְטוּ נִיט וַורְפִין אוֹיף זֵיי קֵיין אִיבְּרִגִי פָּרְכְט : פט חלילה דוּ זָאלְסְט דִיךְ וָועלִין אָפּ שֵׁיידִין פוּן דֶעם צִבּוּר מֵחֲמַת זֵייעֶר דוֹחַק

אינו רואה בנחמתם : **צ** חבר אני לכל אשר יראוך מאי ניהו להכנסת כלה לפריון שבוים ולקברנים ולביקיר חולים ולתלמוד תורה לסעודת מילה להלביש ערומים לשומרים לביקר למגידי תהלים : **צא** יזהר לשרטט כל פסיק שכותב שלא יכתוב רק פחות מן ג׳ תיבות בלא שירטוט ·

אונ מֵחֲמַת זֵייעֶרִי תַּעֲנִיתִים נָאר דוּ זָלְסְט אוֹיךְ לֵיידוּן דוּ זֶעלְבִּיגוּ דוּחָקִים אוּנ פַאסְטוּן דוּ זֶעלְבִּיגֶע תַּעֲנִיתִים וָוארוּם אַז דוּ וֶועסְט דוּךְ יוֹא אָפּ שֵׁיידוּן פוּן זֵיי וֶועסְטוּ נוּט זֶעהְן אוּנ זֵייעֶר נֶחָמָה : צ דוד המלך עליו השלום הָט גִיזָאגְט חבר אני לכל אשר יראוּךָ אוּךְ בּוּן אֵיין חָבֵר צוּ אַלוּ וָוס פַּרְנְטוּן זוּךְ פַר דוּר דָס הָאט עֶר גִימֵיינְט הכנסת כלה וכוי׳ צוּ דוּ וָואס הַלְטוּן דוּא מצוה פוּן הכנסת כלה אוּנ צוּ דוּ וָוס הַלְטוּן דוּ מצוה פוּן פִּדְיוֹן שְׁבוּיִם אוּנ צוּ דוּ וָוס זֶענוּן מְקַבֵּר אֵיין מֵת אוּנ צוּ דוּ וָוס גֵייאוּן מְבַקֵר חוֹלֶה זַיין אוּנ צוּ דוּ וָוס זוּצוּן אוּנ לֶערְנוּן אוּנ צוּ דוּ וָוס מַאכִין גֶעלְט אָן צוּ קְלֵיידוּן דוּ נַאקוּטוּ אָרְמִי לַייט אוֹדֶר זֵיי טוּאֶן עֶס פַר זֵייעֶר גֶעלד אוּנ צוּ דוּ וָוס גֵייעֶן זָאגוּן שׁוֹמְרִים לַבּוֹקֶר אוּנ צוּ דוּ וָוס זָגִין תהלים אוּז עֶר צוּ דוּ אַלוּ גִיוֶועזְן אֵיין חָבֵר דְרוּם גִיהֶער אוּטְלוּכֶר מֶענְשׁ זוּךְ אוּיךְ צוּ בַּהֶעפְטִין צוּ זֶעלְבִי מֶענְטְשִׁין מוּט זֵיי צוּ טוּן דוּ מצות :

צא יזהר עֶר זָל גִיוָורִינְט זַיין צוּ ווּירִין אוּטְלִיכֶן פָּסוּק יָוס עֶר שְׁרֵייבְּט אוּף לְשׁוֹן הַקוֹדֶשׁ אוּנ אָן וָוירוּם זָל עֶר מַיין נִישְׁט שרייבן

צב יש נוהגין לגנוז הקולמוס שכותבין בהם דברי תורה שלא יכתוב בהן דברים בטלים · צג אל תשבח שום רשע בחן וביופי ובמעשיו וכשעכו"ם עושה צדקה ידאג כי צדקה וחסד לרשעים חטאת היא לישראל : צד אל תשבח שום אדם בפניו ומכ"ש שלא תגנה צה אל תסרוק את ראשך על השלחן או להרוג על השלחן כינה ח"ו כי השלחן

נקרא
שרייבון נאר ווייניגר פון דריי ווערטיר אבר ווי בלד ער וויל שרייבין דריי ווערטור זאל ער נישט שרייבון אן ווירוס :
צב יש עס אוז פר הגדין אטייל מענשון זענון זוך נוהג צו בהלטון דו פען וואס זיי שרייבון מוט אור דברי תורה כדי מען זאל טוט אור נושט שרייבן קיין דברים בטלים: צג אל דו זאלסט נוט לובין קיין שום רשע מוט חן אונ מוט שיינקייט אונ מוט גוטה מעשים דאס הייסט דוא זאלסט נושט זאגון דער רשע האט גרוים חן אודר ער אוז זייער שיין אודר ער טוט גוטה מעשים אונ אז איין רשע גוט צדקה זאל ער זוך זארגון ווארום דוא צדקה אונ חסד וואס דוא רשעים טון אוז דאס אזונד פאר דוא ישראל ח"ו דען דער שטן ווייזט אז דוא עכו"ם טואן צדקה אונ אוז דרום מקטרג אויף דוא ישראל : צד אל דוא זאלסט נוט לובון קיין שום מענטשון אונ דוא אויגון אונ מכל שכן דוא זאלסט אוהם נושט שענדון : צה אל דוא זאלסט נוט קעמון דיין קאפ אויף דעם טוש אודר דוא זאלסט נושט הרגנון

קיין

נקרא מזבח בזמן הזה ומכפר כמזבח : **צו** חייב אדם ללמוד בני ביתו נדה וחלה ואיסור והיתר דברים הנוהגים בבית : **צז** אסור לרצות מעות לאשה מידו לידה : **צח** הוי זהיר בכבוד אשתך כגופך ויותר בענין תכשיטין אם סיפק בידך לעשות רצונה · **צט** אל תאמר שום נחוש כי לא נחש ביעקב

קיין כינה אויף דעם טיש ח"ו וואָרום זונט דס בית המקדש אוז חרוב גיוואָרן וועט דער טיש אן גירופין מזבח אונ אוז מכפר אויך דוא זונד וויא איין מזבח דרום מוזטו דעם טיש ערלוך האלטון : צו חייב אמענטש אוז מחויב צוא לערנון זיין ווייב אונ קונדר דוא דינים פון נדה אונ פון חלה אונ אויך אנדרו זאכון וואס זענון נוהג אונ שטוב בדארף ער זייא לערנון וועלכום מען מעג יוא אונ וועלכום מען טאר נושט : צז אסור מען טאר נושט ציילון קיין געלט צוא איין אשה פון זיין האנט אונ אויז האנט אריין נאָר ער זאל עס לייגון אויף דעם טיש אונ זוא זאל זוך עס ציילין פון דעם טיש : צח הוי דוא זאלסט גיוואָרנט זיין אונ דעם כבוד פון דיין ווייב אז ווי דיין כבוד זעלבסט אונ אוב דוא בוסט אונ פאר מעגון אור צוא קופון צורונג אונ מלבושים וויא זוא וויל זאלסטו דורנון נאך מער גיוואָרינט זיין צוא טון אור ווילין : צט אל דוא זאלסט נוט זאגון קיין שום כישוף אודר שפראך וואָרום עס שטייט אונ פסוק כי לא נחש ביעקב

ביי

ביעקב · קג הזהר בשינוי דבור כל דהוא כי כל המחליף דבורו כאלו עובד כו"ם · קא אל תשהא כעס אדם עליך אם תשכב מחול לכל אדם קודם ותפייסהו ואל תאמר הוא חטא נגדי ויצליו לפייסני רק תעבור על מדתך · קב אין לך דבר שעומד בפני התאוה כעצימת העין לכן יזהר לבל ראות באשה : קג לא ירגיל סעודה בבתי אחרים רק יאכל בביתו

בייא דוא ישראל זענון נוט פאר האנדרון קיין מענטשון וואס זייא זאגון כישוף אודר שפראך : ק הזהר זייא גיוואורנט נוט משנה דבור צוא זיין ווארים דער וואס אוז משנה דיבור אוז גלייך וויא ער דונט עכו"ם : קא אל דוא זאלסט נוט זוימן אויף דור קיין כעס וואס דו האסט אויף אמענטשון נאר איי דוא לייגסט דוך שלאפון זלסטו מוחל זיין צוא אלו מענטשן וואס האבון גזונדיגט קעגון דור אונ זאלסט נוט זאגון ער האט דאך גיזונדיגט קעגון מור בדארף ער מעך אובר בעטון נאר דוא זאלסט מעביר על מדותך זיין אונ זאלסט אום אובר בעטין : קב · אין עס אוז נוט דא קיין בעסרו זאך וואס זאל קענון בשטיין קעגון דער תאוה אז וויא מען מאכט צוא דוא אוגון כלומר אז דער יצר הרע רעט אוהם אן צוא איין תאוה אוז דו בעסטו עצה וויא ער זאל דער פון ניצול ווערון ער · זאל צו מאכון דוא אוגון דרום זאל ער גיווארנט זיין נוט צוא קוקון אויף איין אשה : קג לא ער זאל זוך נוט גיוויינן צו עסון אונ פרעמדו הייזר · נאר ער זאל עסון בייא זוך

בביתי דוקא וגם מסעידת מצוה שאינו הכרחי ימנע עצמו : קד לא יזכור אותיות השם אפי׳ במיליאו אלא בהפסק כזה יו״ד ה״א ה״י וי״ו או ה״י יו״ד : קה דברים האסורים משום סכנה כגון לא יניח פיו על הסילון וישתה מפני ריח רעה אסיר לילך אחירי אשה תוך ד׳ אמיתיה לא יסתכל בצלובין ונהרגין כי זוגם בנפישו ירחק מרוח נבילה שפיגם ג״כ בנפשו לא יגדל תורים יבני יונה בתיך ביתי הדר בבית אחד ויצא מסנה לא יחזור לדור בתוכה עד אחר ישבע שנים · קו כדי שתשרה שכינה במעשיך יאמר על כל דבר לשם יחוד קידשא

אונ דֶער הֵיים אונ אֶפִּילוּ אוף אַזו אַסְעוּדַרת מִצְוָה וָואס ֶער אוז נוט גוּנֵייט צוא גֵיין זָאל ֶער זוך אוך פַאר מַיידון ׃ קה ֶעס אוז פַאר הַגְדון פוּל זַאכוּן וָואס זֶענוּן אָסור פון סַכָּנָה וֶועגון דְהַיינוּ ֶער זָל נוט טְרוּנְקון מוּט דֶעם מויל פון רוּנְשְׁטוּק וַואסור פון וֶוענון דָארְט רוּאֶט אַרוּחַ רָעָה׳ אסור מֶען טָאר נוט גֵיין אונְטֶר אֵיין אִשָׁה אונ אורו פור אֵיילֶן ׃ לא ֶער זָאל נוט קוּקון אוּיף דוא וָואס וֶוערון גִיהָאנְגון אוֹדֶר גוּהַרְגֶת וָוארוּם דֶער טוּט אוז ֶער פּוּגֵים אונ זַיין נִשָׁמָה ׃ יתרחק ֶער זָאל זוך דֶער וַוייטֶרון פון אֵיין נְבֵילָה וָוארוּם אַז ֶער דֶער וַוייטֶרְט זוך נוט אוז ֶער אויך פּוּגֵם אונ זַיין נְשָׁמָה לא ֶער זָאל נוט מְגַדֵל זַיין אונ זַיין שְׁטוּבּ קיין טוּבּוּן הדר וֶוען אֵיינֶר הָאט גְוואנְט אונ אַשְׁטוּבּ אונ אוז אַרוּיס גוּגַאנְגֶן פון אור זָאל ֶער אונ אור וִוידֶר נוּשְׁט וואנון

קודשא בריך הוא ושכינתיה · קן אין לומר בכל עת השם
אדני רק יאמר השם א״ד ואין להזכיר אותיות יה שהוא שם
המיוחד : קח אין המזיקין מתגרים אלא במי שמזכיר שמותן
או כותב הוא או אבותיו קמיעות לכן לא יהיה לו שום עסק
בהם ולא יכתוב קמיע מפני פקוח נפש שאין דוחין נפש
מפני נפש · קט ממדות ענוה להיות עניו גם בתוך בני
ביתו · קי מי שיודע בחבירו שטעה בדבר הלכה יודיענו

בוז נאך זובון יאר : קז אין מען טאר נושט זאגון ואל אלו צייט
דעם שם אדני נאר ער זאל זאגון דעם שם א״ד אונ דוא
אותיות יה טאר מען גוט דער מנין ווייל דאס אוז ארעכטער
שם : קח אונ דוא מזיקין רייצון זוך נושט נאר מוט דעם
וואס דער מאנט זייערו נעמון אודר ער אונ זיינו עלטרון
שרייבון קמיעות דרום זאל ער קיין שום עסק
נוט האבון מוט זייא אונ אפילו פון פקוח נפש וועגונטאר
מען אויך נוט שרייבון דו קמיעות פון דו נעמון פון דו מזיקים
ווארום מען שטוסט נוט אוועק איין נפש פאר דם אנדרון
נפש דאס הייסט ער וועט יענום אטובה טאן אונ
זוך וועט ער ארעה טון : קט ממדות פון דוא מדות ענוה
אוז ער זאל ביי זוך אונ דער היים אויך זיין איין עניו פר
זיין הויז גזונד : קי מי ווער עס ווייסט אונ זיין חבר אז ער
וועט זוך טועה זיין אין איין דבר הלכה אונ וועט מבויש
ווערון זאל ער אוהם מודיע זיין אז ער ווייסט דו הלכה

ואל יביישהו ברבים ואם אינו מודיע נענש · **קיא** יזהר לבל ילך יחידי כי יש רוח ושמו תניא וישרה עליו · **קיב** לא יאמר אדם אם אעשה כך הריני משומד או ממזר או עכו"ם או לא יהודי ח"ו כי הוא עבירה גדולי · **קיג** לאהוב לשכניו ולקרוביו · **קיד** להלוות לעני בשעת דוחקו · **קטו** מענין שמירת הנפש שיסתתר אדם עצמו ויסגור בעדו בבית או יברח בזמן המגפה ב"מ ומה שיאמר עיין בסידור האר"י · **קטז** כל אדם יהיה לו מזומנים תמיד תכריכין כי מי יודע וכו׳

נוט נָאר עֶר זָאל עֶס אוהְם נוּשְׁט זָאגוּן פַר פוּל לַייט כְּדֵי אוהְם מְבַייֵשׁ צוּ זַיין ׃ אוּנ אַז עֶר אוּז נוּט מוֹדיע וֶוערְט עֶר גֶישְׁטְרָאפְט ׃ קיא יזהר עֶר זָאל גִיוָוארוּנְט זַיין עֶר זָאל נוּשְׁט גֵיין אַלֵיין וָוארוּם עֶס אוּז פַר הַאנְדוּן אֵיין רוּח וָוס הֵייסְט תניא רוּאֶט עֶר אוּיף דֶעם וָואס גֵייט אַלֵיין ׃ קיב לא אֵיין מֶענְטְשׁ זָאל נוּט זָאגוּן אַז אוּךְ וֶועל אַזוֹ טוּאָן בּוּן אוּךְ אֵיין מְשׁוּמָד אוֹדֶר אממזר אוֹדֶר אוּךְ בּוּן קֵיין יְהוּדִי נוּט וָוארוּם דָס אוּז אַגְרוֹסִי עבירה ׃ קיג לאהוב דֶר מֶענְשׁ זָאל לוּבּ הָאבּוּן צוּ זַיינוּ שכנים אוּנ זַיינִי קרובים ׃ קיד להלוות צוּ אַנְטְלַייאוּן אֵיין אָרוּם מַאן גֶעלְט בְּשעת אַז עֶס אוּז אוהְם עֶנְג ׃ קטו מענין פוּן דֶעם ענין וִויא אַמֶענְשׁ גִיהֶער צוּ הִיטוּן זַיין לַייבּ דָאם אוּז אַז עֶס אוּז רחמנא ליצלן אמגפה זָאל עֶר זוּךְ פַר בּוֹרְגוּן אוּנ פַאר שְׁלוּסִין זוּךְ אוּנ שְׁטוּבּ אוּנ זָאל נוּט אַרוּים גֵיין אוּיף דֶער גַאס אוֹדֶר עֶר זָאל גָאר אַנְטְלוֹפוּן ׃ קטז כל בַּייא אוּטְלְכֶן מֶענְשׁ גִיהֶערוּן

וכו' ויהיה לו צוואה כתובה : **קיח** כלל גדול להוריד דמעות על אדם כשר שהקב"ה סופרן ומניחן בבית גנזיו · **קיט** כלל גדול לשמירת הנפש לסמוך גאולה לתפלה לכן אף בשבת וי"ט יסמיך : **קכ** יראת ה' טהורה הנושא אשה ואח"כ לומד תורה לכן כל איש ישתדל להשיא בנו בעודו קטן עד אשר לא יבואו ימי הרעה אלו ימי הבחרות שאז מתהילין

צוא זַיין גְרֵייטִי תַּכְרִיכִים וָוארום וֶוער וַוייסְט צוא וֶועט עֶר שְׁטַארְבּוּן אַיין עוֹשֶׁר מֶען זָאל אוּהם קֶענוּן קוֹפִין פַר זַיין גֶעלְט תַּכְרִיכִים דְרוּם גִיהֶער מֶען זוּךְ לוֹבָּר אָן צוּא גְרֵייטוּן תַּכְרִיכִים בַּיי זַיין לֶעבּוּן אוּנ זָאל אוֹיךְ הָאבּוּן אַיין גִישְׁרִבֶּני צְוָואָה אָן גִיבְּרֵייט : קיח מֶען גִיהֶער זוּךְ זַייעֶר צוּ פְלֵייסִין צוּ וַויינִין מוּט טְרֶערוּן אַז אַיין תלמיד חכם שְׁטַארְבְּט וָוורוּם גָאט ברוך הוא צֵיילְט דוּא טְרֶערוּן אוּנ לֵייגְט זֵיי אִין זַיינוּ אוֹצרות אַרַיין : קיט כלל עֶס אוּז אַגְרוֹסֶר כלל אָפּ צוּא הִיטוּן זַיין לַייבּ עֶר זָאל סוֹמֵךְ זַיין גאולה לתפלה דָס הַייסְט עֶר זָאל נוּט רֵיידוּן צְווִישׁוּן צוּר ישראל אוּנ צְווִישׁין שמונה עשרה : קכ עֶס שְׁטַייט אוּנ פסוק יראת ה' טהורה דוּא פָארְכְט פוּן גָאט זָאל זַיין רַיין דָאס אוּז וָוען אַיינֶר גֶעמְט אַווייבּ אוּנ דֶער נָאךְ לֶערְנְט עֶר תורה דֶענְמָלְט אוּז דָאס לֶערְנוּן אוּנ דוּ פָארְכְט וָואס עֶר הָאט פַר גָאט רֵיין אָן אַיין הרהור פוּן זנות דְרוּם גִיהֶער זוּךְ אִיטְלוּכָר מֶענְשׁ פְלֵייסוּן חתונה צוּ מַאכוּן זַיין זוּן אַז עֶר אוּז נָאךְ קְלֵיין אֵיידָר עֶס קוּמֶן

הלכות דרך ארץ

מתחילין הרהורין בישין להתגבר על האדם וצריך להתפלל להקב"ה להזמין לו אשה הוגנת וראויה להוליד ולא יפגום זרעו באשה עקרה ח"ו : ה' יברך את עמו בבני וחיי ומזוני לנו ולכל ישראל אמן :

קוּמִין דוּא שְׁלֶעכְטִי טֶעג דָאס אוּז דוּא צַייט וִוי עֶר וֶוערְט אַלְט דְרַייצֶעהְן אוֹדֶר פֶערְצֶהְן יָאר דֶענְמָאלְט הֵייבּוּן אָן זוּךְ צוּ שְׁטַארְקוּן אוֹיף דֶעם מֶענְטְשׁוּן דוּא שְׁלֶעכְטִי מחשבות פוּן תאוות זנות אוּנ עֶר בַּדַארְף מתפלל זַיין צוּ גָאט ברוך הוּא עֶר זָאל אוּהְם בַּשֶׁערוּן אֵיין עֶרְלוּךְ וַוייבּ אוּנ זוּא זָאל רָאוּי זַיין צוּ גֶווִינִין קוּנְדֶר זוּא זָאל נוּט זַיין קַיין עקרה : אַז עֶר וָועט אַזוֹ טָאן וָועט עֶר נֶעמוּן שׂכר אוֹיף עולם הזה אוּנ אוּף עולם הבא :

דס זאל איין קונד זאגון פר דעם לערנין

וִויא מֶן עֶפִּנְט דָס סֵפֶר זָאל עֶר זָאגוּן אוּךְ וִויל לֶערְנוּן אַז דָאס לֶערְנוּן זָאל מוּךְ בְּרֶענְגוּן צוּ מעשים טובים אוּנ צוּ מדות טובות וִישָׁרוֹת אוּנ אוּךְ זָאל קָנִין וִויסִין דוּ תּוֹרָה אוּנ טוּן דָס לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם הויה ובשם אדני הַמִתְיַחֲדִים יאהדונהי על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביחודא שלים בשם כל ישרא' אוּנ אוּנ מוּטֶן לֶערְנוּן זָאל עֶר זָגִין דָס לִיכְט פוּן דֶר תּוֹרָה זָאל מוּךְ פוּרְן אוּנ גוּטֶן וֶועג

אוּנ

חלכות דרך ארץ

אונ וֶוען דֶער יצה״ר רֶעט אום אָן עֶר זָאל אוֹיף הֶערֶן צו לֶערְנֶן עֶנְטְפֵּיר עֶר אוז מוד אוֹדֶר וֵוייל עֶר פַּרְשְׁטֵייט נוט גוט אוֹדֶר וֵוייל דוא קוּנְדֶר שְׁטוּסֶן זָאל עֶר אָן שְׁרֵייאֶן דֶעם יצה״ר אונ זָאל זוך אוֹיף אום שְׁטַארְקִין אונ זָאל נָאךְ מֶער לֶערְנוּן מוט חֵשֶׁק אונ מוט כֹּחַ בּוּז עֶר זָאל שְׁוִויצֶן אונ מוט דֶעם צו בְּרֶעכְט עֶר אֵלּוּ קְלִיפּוֹת אונ אַלִּי עֲבֵירוֹת וֶוערון מְכוּפָּר אפילו דו גְרֶעסְטוּ אונ דָאס לֶערְנוּן מוט כֹּחַ אונ מוט גַזְנג אָן אֵיין מחשבה זרה מַאכְט רֵיין אונ מַאכְט לויטֶר דו נשמה אונ שַׁארְפְט דֶעם שֵׂכֶל אונ צו בְּרֶעכְט דו קְלִיפּוֹת :

ת ו ש ל ב ע

